

**TAPAUSTUTKIMUS PSYKOTERAPIASSA KERROTUISTA
PARISUHDE- JA IRTOSUHDE-TARINOISTA**

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO
Psykologian laitos
PL 35
40014 Jyväskylän yliopisto

Kaisa Peltola
Pro gradu –tutkielma
Jyväskylän yliopisto
Psykologian laitos
Marraskuu 2002

TIIVISTELMÄ

Tapaustutkimus psykoterapiassa kerrotuista parisuhde- ja irtosuhdetarinoista

Tekijä: Kaisa Peltola

Ohjaaja: Professori Jukka Aaltonen

Psykologian pro gradu -tutkielma

Marraskuu 2002

Jyväskylän yliopisto

48 sivua, 1 liite

Tutkimuksen tarkoitus oli kuvata ja ymmärtää, mitä psykoterapian aikana tapahtuu asiakkaan kertomuksissa parisuhteista ja niiden ulkopuolisista irtosuhteista. Tutkimuksessa oli kaksi peruskysymystä: 1) miten kertomukset jakautuvat narratiivisiin prosesseihin sekä 2) miten kertomusten välittämät sisäiset tarinat ja niiden keskinäinen suhde muuttuvat terapian aikana. Kyseessä on tapaustutkimus, jonka lähestymistapa on narratiivinen. Tutkimuksen aineisto kerättiin lyhytkestoisesta, 11 tapaamisen yksilöterapiasta, jonka asiakas oli keski-ikäinen mies. Aineiston koodauksessa käytettiin Anguksen, Hardtken ja Levittin narratiivisten prosessien koodausmenetelmää (NPCS) ja sisällöllinen analyysi perustui Hännisen tarinallisen kiertokulun teoriaan. Tulokset osoittivat, että asiakkaan kertomuksissa pari- ja irtosuhteista oli hyvin vähän internaalisia ja melko paljon refleksiivisiä narratiivisia prosesseja. Lisäksi eksternaaliset ja internaaliset narratiiviset prosessit vähenivät terapian edetessä, kun taas refleksiiviset prosessit lisääntyivät. Parisuhdekertomusten ja irtosuhdekertomusten välillä ei ollut selvää eroa narratiivisten prosessien jakautumisessa. Asiakkaan sisäinen tarina jakautui aluksi selvästi kahteen erilaiseen osaan: parisuhdetarinaan ja irtosuhdetarinaan. Psykoterapian edetessä näissä osatarinoissa alkoi näkyä yhä enemmän yhtymäkohtia toisiinsa, ja terapian loppuvaiheessa tarinat olivat jo kietoutuneet niin tiiviisti yhteen, ettei voinut erottaa kahta erillistä osatarinaa. Tulosten perusteella voi päätellä, että psykoterapia auttoi asiakasta entistä paremmin jäsentämään omaa elämäänsä.

Avainsanat: narratiivisuus, sisäinen tarina, psykoterapia, parisuhde, irtosuhteet

ABSTRACT

The aim of this study was to describe and understand what happens in client's stories about intimate relationships and short-term affairs told in psychotherapy. There were two main questions in the study: 1) how are the stories divided into narrative processes, and 2) how both the inner narratives conveyed by the stories and the relation between them change in the course of the psychotherapy. This is a case study from a narrative viewpoint. The data was collected in a short-term (11 meetings) individual psychotherapy of a middle-aged man. The data was coded according to the narrative processes coding system (NPCS), created by Angus and Hardtke (1994), and the analysis of the content was based on the flow of narrativity theory, created by Hänninen (1999). The results show that there were few internal narrative processes and quite many reflexive narrative processes. In addition, the amount of external and internal narrative processes decreased in the course of the therapy, whereas the amount of reflexive narrative processes increased. There was no clear difference between the relationship story and the affair story in the temporal distribution of narrative processes. The inner narrative of the client was first divided into two sub-categories: relationship-narrative and affair-narrative. As the therapy proceeded, the sub-narratives became more and more connected, until they were so intertwined that it was impossible to consider them as separate. The results suggest that the psychotherapy helped the client understand his life better.

Keywords: narrativity, inner narrative, psychotherapy, intimate relationship, short-term affair

SISÄLTÖ

1. JOHDANTO	1
2. TUTKIMUSMENETELMÄT	6
2.1. Narratiivinen tutkimus	7
2.1.1 Tarinallisen kiertokulun teoria	7
2.1.2. Narratiivisten prosessien koodausmenetelmä.....	9
2.2. Tutkimusaineisto.....	11
2.2.1. Terapeutti.....	11
2.2.2. Asiakas	11
2.2.3. Transkriptiot	12
2.3. Aineiston analyysi	13
3. TULOKSET	15
3.1. Narratiiviset prosessit.....	15
3.2. Tarinallinen kiertokulku.....	16
3.2.1. Parisuhdetarina	17
3.2.2. Irto-suhdetarina	23
3.2.3. Tarinoiden kietoutuminen yhteen.....	27
4. POHDINTA	38
LÄHTEET	46
LIITE	

1. JOHDANTO

Kyky rakastua ja ylläpitää rakkautta on parisuhteen perusedellytys (Kernberg 1976). Kypsä seksuaalinen rakkaus on monimutkainen emotionaalinen taipumus, jossa yhdistyvät eroottinen halu, hellyys, samaistuminen toiseen ihmiseen, kypsä idealisaatio liittyneenä syvään sitoutumiseen sekä rakkaussuhteen intohimoisuus (Kernberg, 1995). Rakkauden kestävyuden kannalta tärkeää on kuitenkin myös siihen kytkeytyvä viha (Roos, 2001). Rakkaussuhteiden pysyvyyden kehittymiseen vaikuttaa rakkauden ja vihan ambivalenssin ongelman ratkaisu. Aikuisen ihmisen rakkaudessa on kypsien piirteiden lisäksi infantiileja piirteitä, jotka pysyvät useimmiten tiedostamattomina.

Objektisuhdeteorian mukaan äiti-lapsi-suhde on ihmisen psyykkisen rakenteen perusta (Lefer, 1997). Tässä suhteessa yhdistyvät psyykkensisäiset ja interpersonaaliset tekijät. Tiedostamattaan lapsi sisäistää suhteensa äitiin, jolloin siitä tulee hänen minänsä pysyvä osa. Äiti voi tässä yhteydessä tarkoittaa myös muuta pääasiallista hoitajaa kuin biologista äitiä. Sisäistetty äitisuhde vaikuttaa myöhemmin kaikkiin läheisiin ihmissuhteisiin (Kernberg, 1976). Varhaislapsuuden objektisuhdeilla tarkoitetaan kuitenkin äiti-lapsi-suhteen lisäksi kaikkia muitakin perheen sisäisiä suhteita (Lefer, 1997). Nämä suhteet vaikuttavat jokaiseen perheenjäseneseen. Ne muovaavat käsityksiä itsestä, toisista ihmisistä ja itsestä suhteessa toisiin (Kernberg, 1976).

Oidipaalivaihe lapsuuden objektisuhdekehityksessä liittyy merkittävästi myöhempien rakkaussuhteiden dynamiikkaan (Kernberg, 1995). Oidipaalisen rakkauden kielletyn ja saavuttamattoman kohteen kaipuu vaikuttaa seksuaaliseen kehitykseen (Roos, 2001). Parisuhteessa elävien puolisoitten on voitettava estot, jotka liittyvät seksuaaliseen kanssakäymiseen rakastetun ja idealisoidun vastakkaisen sukupuolen edustajan kanssa (Kernberg, 1991). Kumppani edustaa miehelle ja naiselle lapsuuden oidipaalisen rakkauden kohdetta. Parisuhteessa tämä rakkaus voidaan elää uudelleen ja tällä kertaa oidipaalinen este on mahdollista voittaa suhteessa, jossa seksuaalisuus ja emotionaalinen läheisyys lopulta yhdistyvät.

Onnelliseen rakkaussuhteeseen kuuluvat eroottinen kiintymys, molemminpuolinen luottamus, turvallisuus, ymmärtäminen ja kokemusten jakaminen (Roos, 2001). Elämänkumppanin valintaan liittyy kuitenkin myös ihanteita, arvoja ja tavoitteita, jotka

rakkauden ja läheisyyden tarpeen tyydyttymisen lisäksi antavat laajemman merkityksen elämälle (Kernberg, 1995). Sitoutuminen tiettyyn ihmiseen on aina myös sitoutumista tietynlaiseen elämäntapaan, jota suhde kyseisen ihmisen kanssa edustaa.

Objektisuhdeteorian avulla voidaan ymmärtää monia rakkauteen ja parisuhteeseen liittyviä ongelmia. Yksi tällainen ongelma on ilmiö, jota kutsutaan donjuanismiksi. Kyseessä on nimenomaan miesten seksuaaliseen käyttäytymiseen liittyvä piirre. ”Don Juan” voi olla mies, jolla on epätoivoinen tarve vietellä naisia ja joka ajautuu toistuvasti seksisuhteisiin (Kernberg, 1995). Nämä suhteet ovat usein naista turhauttavia tai nöyryyttäviä, viettely on tietoisesti manipuloivaa ja lopulta naisen hylkääminen tuo miellyttävän helpotuksen. ”Don Juanin” pakonomainen seikkailujen etsiminen voi toisaalta johtua myös naisten idealisoinnista ja toiveesta löytää nainen, joka ei tuota hänelle pettymystä. Donjuanismi liittyy äärimmäisissä muodoissaan narsistisen persoonallisuuden patologiaan, mutta se voi ilmetä myös lievempänä narsististen ja infantiilien piirteiden yhdistelmänä.

Seksuaalisuus on psykosomaattinen kokemus, joka kulkee läpi ihmisen kehityskaaren lapsuuden varhaisimmista läheisyyden ja turvallisuuden tunteista aikuisen kypsään seksuaalisuuteen (Lefer, 1997). Jännityksen etsimisen ja seksuaalisen estottomuuden taustalta voidaan löytää yhteys lapsuuden objektisuhteisiin. Toistuvilla seksisuhteilla yritetään vastustaa yksinäisyyden pelkoa tai toisaalta niissä syntyvä näennäinen läheisyys voi peittää alleen todellisen läheisyyden pelon. Seksisuhteilla voidaan myös kompensoida heikkoa itsetuntoa tai syyllisyyden ja vihan tunteita.

Levant (1997) käyttää käsitettä suhteesta riippumaton seksuaalisuus (nonrelational sexuality, vapaa suomennos) kuvaamaan taipumusta kokea seksi pelkästään fyysisenä himona vailla minkäänlaista läheistä suhdetta halujen kohteen kanssa. Hänen mukaansa tällainen seksuaalisuus on yleisempää miehillä kuin naisilla ja erityisesti länsimaisessa yhteiskunnassa se on jopa normin mukaista käyttäytymistä miehille. Levant ei kuitenkaan pidä tätä taipumusta luonnollisena, evoluution aikaansaamana tuloksena, vaan näkee sen sosiaalisena sukupuolirooleihin ja sukupuolten valtarakenteeseen perustuvana ilmiönä. Miehet sosiaalistetaan pienestä pojasta lähtien rooliin, jossa emotionaalisen läheisyyden tarve täytyy tukahduttaa.

Rakkautta, parisuhdetta ja seksuaalisuutta sekä niihin liittyviä ongelmia käsitteleviä tutkimuksia on psykoterapiatutkimuksen alueella varsin vähän. Kogan (1995) on tutkinut

vaikeuksia kyvyssä rakastua ja ylläpitää rakkautta, Baschin (1991) ja Mednickin (1992) tutkimukset käsittelevät seksuaalista estottomuutta ja toistuvia seksisuhteita. Kaikki edellä mainitut tutkimukset ovat tapaustutkimuksia psykoterapioista, joissa asiakkaana on noin 30-40-vuotias nainen. Koganin ja Baschin tutkimuksissa ongelmien juuret löytyvät lapsuuden objektisuhteista. Kernberg (1976, 1995) käsittelee kirjoissaan monia tapausesimerkkejä, joissa psykoterapiaan hakeutuneiden asiakkaiden rakkauteen ja seksuaalisuuteen liittyvien vaikeuksien taustalta löytyy ongelmia lapsuuden objektisuhteissa.

Tässä tutkimuksessa käsittelen sekä vakituista parisuhdetta että sen ulkopuolisia seksisuhteita. Vakituksella parisuhteella tarkoitan avio- tai avoliiton lisäksi sellaista suhdetta, jossa kumppanit eivät asu yhdessä, mutta kutsuvat itse suhdettaan seurustelu- tai parisuhteeksi. Parisuhteen ulkopuolisista seksisuhteista käytän tässä tutkimuksessa nimitystä irtosuhteet. Irtosuhteet voivat olla sekä parisuhteen rinnalla että parisuhteeseen sitoutumattomana koettuja seksisuhteita.

Tutkimuksen teoreettinen lähestymistapa on narratiivinen. Tämä lähestymistapa sopii ihmistutkimuksen haasteeseen tarkastella toisaalta ihmistä aktiivisena, merkityksiä antavana toimijana ja toisaalta elämän ilmiöitä kielellisesti tulkittuina, aikaan ja paikkaan sidottuina prosesseina (Hänninen, 1996). Myös psykologian tutkijat ovat omaksuneet narratiivisuuden inhimillisiä tapahtumia koskevan ymmärryksen muotona (Hänninen, 1999).

Hänninen (1999) käyttää *narratiivinen*-käsitteen synonyymina käsitettä *tarinallinen*. Hän viittaa termillä ”tarinallinen tutkimus” kaikkeen sellaiseen tutkimukseen, jossa tarinan, kertomuksen tai narratiivin käsitettä käytetään ymmärrysvälineenä. Tarinallisella lähestymistavalla hän tarkoittaa sellaista psykologista tai sosiaalitieteellistä suuntausta, jossa tarina nähdään keskeisenä ajattelun ja elämän jäsentämisen muotona. Hännisen luoma tarinallisen kiertokulun teoria puolestaan viittaa tietyllä tavalla systematisoituun käsitykseen siitä, millä tavoin sisäinen tarina, kerronta ja elämä liittyvät toisiinsa.

Hänninen (1999) erottaa toisistaan tarinallisuuden eri ilmenemismuodot ja nimeää ne eri termeillä. Näitä käsitteitä ovat tarina, kertomus, sisäinen tarina ja draama. Tarinallisen kiertokulun teoria asettaa nämä käsitteet keskinäisiin suhteisiin ja kytkee tarinallisuuden ilmenemismuodot ulkopuoliseen todellisuuteen. Käsittelen tarinallisen kiertokulun teoriaa tarkemmin seuraavassa luvussa.

Tarinallisen kiertokulun teoriaa ei ole aikaisemmin käytetty psykoterapiatutkimuksessa, mutta ainakin Valkonen (1997) on soveltanut sitä työkykykuntoutusta koskevassa tutkimuksessa. Psykoterapiassa on mielestäni kyse peruslähtökohdiltaan samanlaisesta asiasta kuin työkykykuntoutuksessa, puhumattakaan siitä että psykoterapia voi olla yksi kuntoutusmuoto. Joka tapauksessa molemmissa on tarkoitus helpottaa ihmisen objektiivisia ja/tai subjektiivisia ongelmia, tai ainakin auttaa häntä selviämään niistä paremmin. Jos tarinallisen kiertokulun teorian mukaiset käsitteet ovat toimivia apuvälineitä kuntoutustutkimuksessa, kuten Valkonen (1997) osoittaa, on mielestäni perusteltua kokeilla teorian toimivuutta myös psykoterapiatutkimuksessa.

Narratiivista lähestymistapaa on käytännön psykoterapiassa sovellettu sekä perheterapian piirissä (Carr, 1998; Parry, 1991; White & Epston, 1990), että erilaisissa yksilöpsykoterapeuttisissa suuntauksissa (Angus & Hardtke, 1994; Angus, Levitt & Hardtke, 1999; McLeod, 1997). Tämän tutkimuksen psykoterapia-aineisto ei ole varsinaisesti narratiivista psykoterapiaa. Käyttämäni aineiston koodausmenetelmän taustalla oleva narratiivinen prosessiteoria (Angus & Hardtke, 1994) kuitenkin olettaa, että periaatteessa lähes kaikista terapioidista on mahdollista erottaa narratiivisia prosesseja.

White ja Epston (1990) kuvaavat terapiaan hakeutuvan ihmisen ongelmien olemusta seuraavasti: Narratiivit, joilla henkilö kuvaa kokemuksiaan tai joilla toiset kuvaavat hänen kokemuksiaan, eivät vastaa riittävästi hänen elettyä kokemustaan. Tämän vuoksi merkittävä osa hänen kokemuksiaan on ristiriidassa näiden hallitsevien narratiivien kanssa. Psykoterapeutin ja asiakkaan työskentelyn päätavoite on uuden narratiivin rakentaminen eli asiakkaan elämänsä historian uudelleen kertominen (McLeod, 1996).

Anguksen ja Hardtken (1994) mukaan narratiivin määritelmään psykoterapiassa täytyy sisältyä asiakkaan kertomien kertomusten lisäksi myös ne käsitteelliset ja kokemukselliset strategiat, jotka johtavat näiden kertomusten muodostaman kokonaisuuden rakentumiseen ja uudelleen muotoutumiseen. He määrittelevät kolme käsitettä, joiden avulla narratiivin merkitystä psykoterapiassa selvitetään: narratiivit, narratiivi ja narratiiviset prosessit. Narratiivit ovat asiakkaan terapeutille kertomia yksittäisiä kertomuksia itsestään ja muista (Angus & Hardtke, 1994). Narratiivi on laajempi käsite, eräänlainen kertomuksellinen juoni, joka punoo monet yksittäiset narratiivit eli kertomukset yhtenäiseksi, ymmärrettäväksi kokonaisuudeksi. Narratiivisilla prosesseilla puolestaan tarkoitetaan niitä asiakkaan ja terapeutin

vuorovaikutukseen liittyviä prosesseja, joiden tarkoitus on täsmentää ja lisätä ymmärrystä tärkeistä aiheista, tapahtumista ja kokemuksista ja näin ollen vaikuttaa narratiivin uudelleen muotoutumiseen. Narratiivinen prosessiteoria perustuu siis olettamukselle, että kaikissa onnistuneissa psykoterapioissa asiakkaan elämän narratiivi puetaan sanoiksi, sitä täsmennetään ja tarkennetaan ja lopulta se muuntuu (Angus ym., 1999).

Huolimatta siitä, että narratiivinen lähestymistapa on yleistynyt käytännön psykoterapiassa, systemaattista tutkimusta narratiivin roolista psykoterapiassa on tehty varsin vähän (Angus & Hardtke, 1994; McLeod, 1996) ja vasta viime aikoina psykoterapian tutkijat ovat kiinnittäneet siihen enemmän huomiota (esim. Angus ym., 1999; Journal of Clinical Psychology, 1999; Laitila, Aaltonen, Wahlström & Angus, 2001; Machado & Goncalves, 1999; McLeod, 1996).

Angus ja Hardtke (1994) tutkivat narratiivisia prosesseja kolmessa hyvään ja kolmessa huonoon lopputulokseen päätyneessä terapiasuhteessa. Tutkimuksen keskeisimmät tulokset osoittivat, että huonon lopputuloksen psykoterapioissa oli kaiken kaikkiaan enemmän internaalisia ja eksternaalisia narratiivisia prosesseja kuin hyvän lopputuloksen terapioissa. Jälkimmäisissä puolestaan oli enemmän refleksiivisiä prosesseja, ja ne myös lisääntyivät terapian edetessä. Narratiivisia prosesseja käsitellen tarkemmin seuraavassa luvussa.

Tutkimuksessani pyrin kuvaamaan ja ymmärtämään sitä, mitä asiakas kertoo parisuhteistaan ja irtosuhteistaan lyhytkestoisessa psykoterapiassa. Narratiiviseen prosessiteoriaan perustuvan aineiston koodausmenetelmän avulla erottelen terapiatekstistä narratiivisia prosesseja, joiden sisältöä tutkin tarinallisen kiertokulun teorian näkökulmasta.

Tutkimuksen tarkoitus on siis selvittää:

- 1) Miten asiakkaan kertomukset parisuhteista ja irtosuhteista jakautuvat narratiivisiin prosesseihin?
- 2) Millaisia ovat asiakkaan parisuhteeseen ja irtosuhteisiin liittyvät sisäiset tarinat ja miten nämä tarinat ja/tai niiden keskinäinen suhde muuttuvat terapian aikana?

2. TUTKIMUSMENETELMÄT

Laadullisen tutkimuksen kohteena ovat todellisen elämän ilmiöt, joihin pyritään vaikuttamaan mahdollisimman vähän niitä tutkittaessa, ja kaikkeen esille tulevaan suhtaudutaan avoimesti (McLeod, 1994). Induktiivisen analyysin käsitteellä laadullisessa tutkimuksessa tarkoitetaan sitä, että johtopäätösten annetaan syntyä aineiston lukemisen kautta, ei soveltamalla etukäteen päätettyjä kategorioita tai teorioita.

Laadullisen tutkimuksen näkökulma tutkittaviin ilmiöihin on holistinen eli se korostaa ilmiöiden vuorovaikutussuhteita eikä vain yksittäisiä syy-seuraussuhteita (McLeod, 1994). Tutkittava ilmiö nähdään dynaamisena ja jatkuvasti muuttavana ja jokainen yksittäinen tapaus ainutlaatuisena, silloinkin kun siitä tehdään yleisempiä johtopäätöksiä.

Laadullinen tutkimus on refleksiivistä eli tutkijan tärkein apuväline on hänen oma ajattelunsa (McLeod, 1994). Tutkijan pitäisi kuitenkin pyrkiä olemaan sekoittamatta omia uskomuksiaan, asenteitaan ja arvostuksiaan tutkimuskohteeseen (Eskola & Suoranta, 1998). Itsetutkiskelun avulla tutkija voi tunnistaa subjektiivisesti värittyneet tulkinnat ja kyetä asennoitumaan avoimemmin tutkittuun todellisuuteen (Alvesson & Sköldberg, 2000).

Tapaustutkimusmetodin avulla on mahdollisuus saada olennaista tietoa psykoterapiasta ja sen tulokset ovat suoraan sovellettavissa käytäntöön (McLeod, 1994). Se sopii myös hyvin muutosprosessien kuvaamiseen ja ymmärtämiseen (Hilliard, 1993; McLeod, 1994). Huolimatta tapaustutkimuksen monista eduista sitä on myös kritisoitu, erityisesti siitä saatavan tiedon validiteettia on kyseenalaistettu (McLeod, 1994). Kritiikki on perustunut lähinnä tiedon objektiivisuuteen ja yleistettävyyteen liittyviin ongelmiin (McLeod, 1994; Yin, 1994). Tapaustutkimusmetodi on kuitenkin riittävän joustava mukautumaan sellaisiin tilanteisiin, joissa tutkija ei voi eikä haluakaan voida kontrolloida mitenkään tutkittavan käytöstä eikä kerätyn aineiston määrää tai laatua (McLeod, 1994). Omassa tutkimuksessani tilanne on juuri tällainen, koska aineisto on kerätty ennen kuin tutkimusta on edes ruvettu suunnittelemaan.

2.1. Narratiivinen tutkimus

Narratiivisen tutkimuksen juuret ovat toisaalta kokeellisen ja mekanistisen tutkimuksen kritiikissä, toisaalta kieleen ja kielenkäyttöön liittyvissä ideoissa (Valkonen, 1997). Se on saanut teoreettiset ja metodiset virikkeensä humanistisesta tutkimuksesta, erityisesti kirjallisuudentutkimuksesta ja sosiolingvistiikasta (Hänninen, 1999). Vaikka narratiivisuuden käsite yhdistää eri tieteenalojen tutkijoita, ei yhtenäistä narratiivista metodologiaa kuitenkaan ole kehittynyt, ei edes yhteistä narratiivista tai narratiivisen tutkimuksen määritelmää (Hänninen, 1996). Tutkimusotteesta tai käsitteen tulkinnasta riippumatta narratiivisuus viittaa tarinamuotoiseen yksilölliseen ja kollektiiviseen tapaan jäsentää elämää (Valkonen, 1997).

2.1.1 Tarinallisen kiertokulun teoria

Tässä tutkimuksessa käytän psykoterapian tapahtumien kuvaamiseen tarinallisen kiertokulun teoriaa. *Tarinan* käsitteellä Hänninen (1999) tarkoittaa tietynlaista merkityskokonaisuutta, joka jollain tavalla edustaa elettyjä kokemuksia. Tarina on ajallinen kokonaisuus eli sillä on alku, keskikohta ja loppu. Juoni on kokonaisuus, joka liittää tarinan eri osat merkityksellisesti yhteen. Tarina on abstraktio, mutta kerrottuna sen juoni saa ilmaisun konkreettisten tapahtumien muodossa. Samaa tarinaa voidaan soveltaa erilaisiin konkreettisiin sisältöihin ja se voi saada erilaisia ilmaisumuotoja.

Kertomus on tarinan esitys kielellisten tai muunlaisten merkkien (näytelmä, yksittäinen kuva) muodossa (Hänninen, 1999). Yksi kertomus voidaan tulkita monella tavalla eli siinä voi olla useita eri tarinoita. *Sisäinen tarina* on mielen sisäinen prosessi, jossa ihminen tulkitsee elämäänsä tarinallisten merkitysten kautta (Hänninen, 1999). Osittain sisäinen tarina tulee näkyväksi ja muodostuu kerronnassa ja toiminnassa, mutta osa tarinasta jää kertomatta ja toteuttamatta. *Draaman* käsite viittaa varsinaiseen elämään, toimintaan, jossa ihmiset pyrkivät toteuttamaan sisäisen tarinansa projekteja (Hänninen, 1999). Elämä ei ole tarinoiden edeltäjä, vaan sekin on tulkittu tarinallisesti.

Tarinallisen kiertokulun teoriassa esiintyvät myös käsitteet situaatio ja sosiaalinen tarinavaranto. *Situaatio* käsittää ihmisen koko elämäntilanteen, se on niiden konkreettisten

ja ideaalisten seikkojen kokonaisuus, joihin ihminen on suhteessa (Hänninen, 1999). Näitä ovat esimerkiksi asuinpaikka, perhesuhteet, sosiaaliset normit ja yhteiskunnalliset säännöt. Situaatio käsittää tämän kokonaisuuden antamat mahdollisuudet ja rajat. Situaatio muuttuu jatkuvasti sekä ihmisen toiminnan vaikutuksesta että siitä riippumatta. Sisäisessä tarinassa situaatio voi saada erilaisia tulkintoja. *Sosiaalinen tarinavaranto* viittaa yksilön käytettävissä oleviin kulttuurisiin kertomuksiin (Hänninen, 1999). Sosiaalinen tarinavaranto sisältää kaikki ihmisille sosiaalisessa vuorovaikutuksessa tai kirjojen ja tiedotusvälineiden kautta välittyvät tarinat, joita jatkuvasti tuotetaan lisää. Sosiaalisesta tarinavarannosta omaksutaan tarinoita koko elämän ajan, ja jotkut niistä muodostuvat osaksi *henkilökohtaista tarinavarantoa*. Se sisältää myös omassa elämänsä historiassa syntyneet tarinallisesti tulkitut kokemukset.

Sisäisen tarinan prosessissa ihminen tulkitsee elämänsä tapahtumia sekä situaatioonsa liittyviä mahdollisuuksia ja rajoja käyttäen apuna sosiaalisesta tarinavarannosta omaksumiaan tarinallisia malleja (Hänninen, 1999). Sisäinen tarina on jatkuva prosessi, jossa useat toisiinsa nähden erilaisissa suhteissa olevat osatarinat yhdistyvät ja jossa muodostuu uusia merkityksiä.

Sisäisessä tarinassa on kolme tasoa: alkuperäinen, reflektiivinen ja metareflektiivinen (Hänninen, 1999). Ensimmäisellä tasolla elämä alunperin näyttäytyy tulkittuna tietyllä tavalla ja sitä voidaan pitää alustavasti tarinallisena. Reflektiivinen sisäinen tarina on itselle kerrottu tarina, sisäistä puhetta. Tämän tason tarinankerrontaa tarvitaan silloin kun rutiinimaiset merkityksenannot jostain syystä vaativat pohdintaa. Metareflektiivisellä tasolla ihminen erittelee sisäistä tarinaansa tietoisena siitä, että se on tarina. Tällaista erittelyä voi tapahtua esimerkiksi psykoterapiassa.

Sisäinen tarina ohjaa ihmisen toimintaa elävän elämän draamassa (Hänninen, 1999). Draamassa henkilö on vain yksi muiden joukossa ja sen tapahtumia ohjaavat hänen omien tarkoitustensa ja impulssiensa lisäksi muiden teot, sattumat ja vastoinkäymiset. Draamassa toteutuvan toiminnan seuraukset muuttavat situaatiota ja sen kautta sisäistä tarinaa.

Kertomus viittaa ihmisen itsestään toisille kertomaan tarinaan (Hänninen, 1999). Yleensä kertomus esittää jo toteutuneita tapahtumia ja kerronnassa tapahtumista voidaan luoda yhä uusia tulkintoja. Kertomuksellaan ihminen voi jakaa kokemuksiaan ja reflektoida niitä sekä saada aikaan sosiaalisia vaikutuksia ja sosiaalista vahvistusta

jäsennyksilleen. Kerrottu tarina, kertomus, siirtyy osaksi sosiaalista tarinavarantoa ja sen kuulijat voivat käyttää sitä apuna oman elämänsä tulkitsemisessa.

Tarinallinen kiertokulku on yksilön elämää jäsentävä prosessi, mutta se osoittaa myös miten yksilö on aina suhteessa toisiin ihmisiin (Hänninen, 1999). Draamassa on aina mukana muita toimijoita ja kertomus suhteutuu kuulijoihin ja kerrontatilanteeseen. Myös sisäinen tarina muodostuu vuorovaikutuksessa toisten ihmisten ja kulttuuristen merkitysten kanssa. Tarinallisen kiertokulun prosessi kiinnittyy sosiaalisiin rakenteisiin, tilanteeseen ja sosiaaliseen tarinavarantoon, jotka puolestaan kytkeytyvät toisiinsa. Tarinallinen kiertokulku on myös historiaan kiinnittynyt prosessi, jossa sisäinen tarina muodostuu historiallisesti kehittyneiden elämäntilanteiden ja tarinoiden ehdoilla ja sen ilmaisut tuottavat historiaan uusia aineksia.

2.1.2. Narratiivisten prosessien koodausmenetelmä

Narratiivisten prosessien koodausmenetelmä (Narrative Processes Coding System, NPCCS) on kehitetty, jotta voitaisiin tutkia narratiivisia prosesseja psykoterapiassa (Angus ym., 1999). Sen taustalla on johdannossa kuvattu narratiivinen prosessiteoria. NPCCS on systemaattinen metodi terapiatekstin eli nauhoitettujen terapiaistuntojen transkriptioiden luokitteluun, ja se soveltuu kaikenlaisiin psykoterapioihin riippumatta terapian viitekehyksestä. NPCCS on kaksivaiheinen prosessi, jonka avulla tutkija voi (a) jaotella transkriptiot aihealueisiin (topic segments) keskustelun sisältöjen ja niiden muutosten mukaan ja (b) edelleen jaotella nämä aihealueet narratiivisiin jaksoihin (narrative sequences) kolmen narratiivisen prosessityypin mukaan.

Aihealueet ovat kategorioita, jotka voivat olla joko tietyn sisältöalueen yleiskuvausta tai yksityiskohtaista selostusta sisältöalueen jostain puolesta (Angus, Hardtke & Levitt, 1992). Sisällön lisäksi aihealueeseen kuuluu myös suhdefokus, joka osoittaa puheenaihekatkelman interpersonaalisen kontekstin. Suhdefokus kertoo, puhutaanko aihealueessa itsestä, toisesta/toisista vai itsestä suhteessa toiseen/toisiin. Aihealueiden pituus voi vaihdella sekä yhden terapiaistunnon aikana että istunnosta toiseen, mutta keskimäärin ne ovat 30 transkriptiorivin mittaisia.

Narratiiviset prosessityypit, joiden mukaan aihealueet jaetaan edelleen narratiivisiin

jaksoihin, on määritelty seuraavasti (Angus ym., 1992):

- 1. Eksternaaliset narratiiviset prosessit** sisältävät jonkin tapahtuman tai asian kuvailua. Tapahtuma tai asia voi olla todellinen tai kuviteltu, menneisyyteen, nykyhetkeen tai tulevaisuuteen liittyvä.
- 2. Internaaliset narratiiviset prosessit** sisältävät tapahtumaan liittyvien subjektiivisten kokemusten, tunnetilojen tai affektiivisten reaktioiden kuvailua. Useimmiten ne ovat kuvauksia siitä mitä asiakas, merkitykselliset toiset tai terapeutti tuntevat suhteessa asiakkaan elämäntapahtumiin.
- 3. Refleksiiviset narratiiviset prosessit** sisältävät tapahtumien ja niihin liittyvien subjektiivisten kokemusten analysointia, jonka avulla pyritään saavuttamaan enemmän ymmärrystä tunteiden ja käyttäytymisen merkityksestä suhteessa itseen ja/tai merkityksellisiin toisiin.

Narratiiviset jaksot ovat vähintään neljän lauseen mittaisia (Angus ym., 1992). Tätä lyhyemmät koodataan edelliseen narratiiviseen jaksoon, vaikka se olisi prosessityypiltään erilainen. Narratiivisten jaksujen määrä yhden aihealueen sisällä vaihtelee; yhdessä aihealueessa voi olla vain yhden narratiivisen prosessityypin mukainen jakso tai se voi sisältää kaikkia kolmea.

Sellaiset vuoropuhelut, jotka eivät liity varsinaiseen terapiakeskusteluun, voidaan koodata syrjähdyksiksi (Angus ym., 1992). Esimerkiksi puhelimen soiminen tai koputus oveen voi aiheuttaa keskeytyksen terapiadiskurssiin ja synnyttää keskustelua terapeutin ja asiakkaan välillä. Syrjähdykset voidaan jättää kokonaan pois analyysistä tai liittää edelliseen aihealueeseen.

Luokittelusta muodostuu vuorovaikutuksellisia yksiköjä, jotka sisältävät sekä asiakkaan että terapeutin toimintaa (Angus ym., 1999). NPCS:n avulla voidaan luokitella terapeutin vuorovaikutuksen psykolingvistisiä ulottuvuuksia, mutta se on myös kattava metodi kategorioiden muodostamiseen terapiatekstistä. Tässä tutkimuksessa käytän menetelmää viimeksi mainitussa tarkoituksessa.

2.2. Tutkimusaineisto

2.2.1. Terapeutti

Tutkimani psykoterapian aineisto on kerätty keväällä 1999 Jyväskylän yliopiston Psykoterapian opetus- ja tutkimuslinikalla. Terapeutti on koulutukseltaan perheterapeutti, mikä hänen omien sanojensa mukaan näkyy kyseisessä terapiassa asioiden kontekstualisoimisena. Hän ei määrittele tätä terapiaa minkään tietyn lähestymistavan mukaiseksi. Hän kertoo kuitenkin, että terapian lähtökohtana oli alusta asti lyhytkestoisuus, minkä vuoksi hän itse otti ehkä hieman aktiivisemmän roolin terapeutina kuin pitkäkestoisessa terapiassa. Hän sanoo myös pyrkineensä enemmänkin täydentävään kuin tulkitsevaan reflektointiin.

2.2.2. Asiakas

Asiakas on 41-vuotias perheellinen mies, joka hakeutui psykoterapiaan itse. Hän ilmoitti hoitoon hakeutumisen syyksi sen, että joutuu ajoittain tilanteisiin, joissa asiat luisuvat hänen omasta hallinnastaan: hän ottaa ravintolassa liikaa alkoholia ja päätyy irtosuhteisiin vieraiden naisten kanssa. Tällaista käyttäytymistä on jatkunut nuoruusvuosista saakka, myös avioliiton aikana, mutta vasta nyt hän on alkanut kokea sen ongelmana. Avioliitto on päättynyt eroon, jonka seurauksena lasten huoltajuus on jaettu molempien vanhempien kesken. Asiakkaan lapsuudesta kerrottakoon sen verran, että hänen biologinen äitinsä on antanut hänet pois heti syntymän jälkeen. Hänet on adoptoitu perheeseen, jossa on ollut sekä omia että adoptiolapsia. Hän ei ole koskaan tavannut biologisia vanhempiaan, joista äiti on jo kuollut eikä isästä ole mitään tietoa.

Terapia lähti liikkeelle siitä, että aluksi sovittiin eräänlaisesta arviointijaksosta, jonka aikana asiakas ja terapeutti tapasivat neljä kertaa. Työskentelin itse psykologiharjoittelijana kyseisellä klinikalla, joten tapasin asiakkaan kaksi kertaa tehdäkseen hänelle suppean persoonallisuustutkimuksen (Rorschach, TAT). Tämän jälkeen asiakas ja terapeutti tapasivat palautekeskustelussa, jossa keskusteltiin testien tuloksista ja mietittiin terapian jatkoa. Terapiaa päätettiin jatkaa 2-3 kuukautta, jonka

jälkeen keskusteltaisiin uudelleen jatkosta. Arviointijakson jälkeen tapaamisia oli seitsemän. Asiakas antoi kirjallisen luvan terapiaistuntojen videointiin ja tutkimuskäyttöön. Käytän hänestä tässä tutkimuksessa nimimerkkiä A.

Testien tuloksista nousi esiin, että asiakas ”kokee usein emotionaaliset tilanteet epämiellyttävänä ja että hänellä on taipumus kontrolloida tunneilmaisuaan melko voimakkaasti”. (Lainausmerkeissä olevat lauseet on kopioitu suoraan lausunnosta.) ”Vaikeiden asioiden käsittelyssä hän turvautuu mieluummin älyllisiin keinoihin”. Myös ”emotionaalisen tarvitsevuuden hyväksyminen itsessään” on asiakkaalle vaikeaa. Palautekeskustelussa asiakas sanoi tunnistavansa itsessään testeissä esiin nousseita asioita ja ”sai niihin myös emotionaalista kontaktia”. Keskustelussa tuli kuitenkin myös esille hänen voimakas taipumuksensa pyrkiä käsittelemään tunnevaltaisia sisältöjä yksistään älyllisinä kysymyksinä. Palautekeskustelun lopussa terapeutti ja asiakas olivat yhtä mieltä siitä, että terapiasta voisi olla hyötyä, joten tapaamisia päätettiin jatkaa kesäkuun puoliväliin saakka. Siinä vaiheessa arvioitaisiin uudelleen, olisiko hoitoa tarvetta jatkaa.

2.2.3. Transkriptiot

Tutkimusaineisto sisälsi yksitoista 45 minuutin yksilöterapiaistuntoa, jotka oli videonauhoilta siirretty C-kaseteille. Transkriboin aineiston sanatarkkuudella Microsoft Word -tekstinkäsittelyohjelmalla. Transkriboitua aineistoa oli kokonaisuudessaan 115 sivua. Käytettävissäni oli myös testipöytäkirjat asiakkaalle tehdyistä projektiivisistä testeistä.

Transkriptioissa olen käyttänyt seuraavanlaisia lyhenteitä ja merkkejä:

A	= asiakas
T	= terapeutti
N	= asiakkaan naisystävä
[]	= puhetta, josta en ole saanut selvää
.. ja ...	= lyhyehköjä taukoja
(tauko)	= pidempi tauko
,	= hengitystauko puheessa
(puhetta)	= keskellä toisen puhetta oleva toisen kommentti
<(puhetta)	= edellisen sanan/lauseen päälle puhuttu kommentti
(?)	= edeltävä sana kuultu epäselvästi

2.3. Aineiston analyysi

Aineiston analyysissä käytin apuna Atlas.ti. -analyysiohjelmaa (version 4.1. for Windows and Windows NT). Siirsin tekstitiedostoksi muunnetut transkriptiot kokonaisuudessaan Atlas-ohjelmaan jatkokäsittelyä varten.

Aloitin aineiston käsittelyn jakamalla terapiatranskriptiot aihealueisiin narratiivisten prosessien koodausmenetelmän (Angus ym., 1992) mukaisesti. Ensimmäisessä vaiheessa sovelsin hieman menetelmän mukaista jaottelutapaa: en nimennyt jokaista aihealuetta erikseen sen tarkan sisällön mukaan, vaan sen mukaan, mikä oli aihealueen keskeinen teema (esim. lapsuus, työ, parisuhde). En myöskään määritellyt aihealueen suhdefokusta vielä tässä vaiheessa. Toimin näin sen vuoksi, että tarkoituksenani ei ollut ottaa jatkokäsittelyyn koko aineistoa vaan ainoastaan parisuhdetta ja irtosuhteita koskevat aihealueet. Näin ollen päätin rajata myös tarkemman koodauksen vain niihin.

Koodasin myös syrjähdykset, jotka eivät varsinaisesti liity terapiakeskusteluun, mutta saattavat antaa hyödyllistä informaatiota sisällölliseen analyysiin. Muutaman lauseen mittaisia, keskellä aihealuetta olevia syrjähdyksiä en kuitenkaan koodannut erikseen. Lisäksi jouduin muodostamaan erillisen koodin sellaisille yksittäisille aihealueille, jotka eivät sisällöllisesti sopineet mihinkään muihin alueisiin. Näitä aihealueita oli koko aineistossa neljä.

Aihealueista valitsin jatkoanalyysiin aluksi kaikki ne, jotka kuuluivat johonkin seuraavista teemoista: parisuhde, irtosuhteet ja avioero. Parisuhdeteema sisältää sekä entiseen avioliittoon että nykyiseen parisuhteeseen liittyviä aihealueita. Avioeron pidin aluksi erillisenä teemana, mutta otin sen mukaan jatkoanalyysiin osana parisuhdeteemaa, koska mielestäni se liittyy parisuhteeseen merkittävästi. Parisuhdetta ja irtosuhteita käsiteltiin myös eräissä muihin teemoihin liittyvissä aihealueissa, joten lisäsin nämä mukaan jatkoanalyysiin.

Jatkoin analyysia jakamalla edellä mainitut aihealueet narratiivisiin jaksoihin eri prosessityyppien mukaan. Määrittelin myös kunkin aihealueen suhdefokuksen ja tarkemman sisällön. Tämän jälkeen siirryin aineiston sisällölliseen tarkasteluun, jossa käytin apuna Hännisen (1999) tarinallisen kiertokulun teoriaa. Tutkimukseni keskittyi pääasiassa sisäiseen tarinaan, enkä näin ollen tarkastellut erikseen kertomuksia, draamaa, situaatiota ja sosiaalista tarinavarantoa. Pyrin kuitenkin pitämään koko ajan mielessäni

tarinallisen kiertokulun kokonaisuuden, jossa nämä kaikki osat ovat vuorovaikutuksessa keskenään.

En käyttänyt sisäisen tarinan tutkimisessa kronologisesti etenevän kertomuksen määritelmää, vaan pyrin kuvaamaan tarinan muodostumista ja muuttumista kolmessa, terapian kronologisen etenemisen mukaisessa jaksossa. Kertomuksilla viitataan tässä tutkimuksessa kaikkeen terapiassa tapahtuvaan puheeseen, riippumatta siitä onko puheesta löydettävissä juonellisen kertomuksen rakenne.

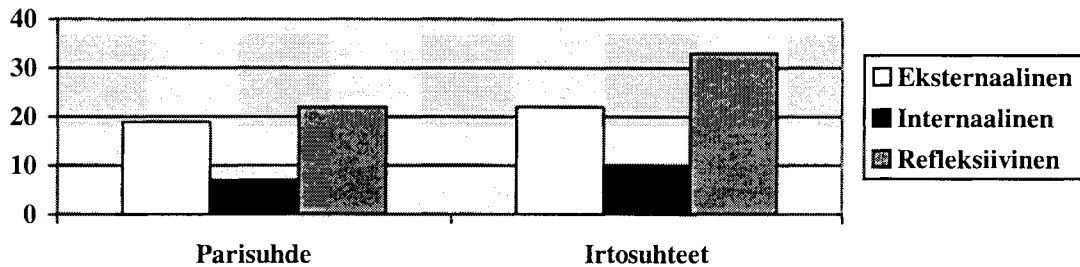
3. TULOKSET

3.1. Narratiiviset prosessit

Aihealueita oli yhteensä 210, jotka jakautuivat 29 eri teeman mukaan (ks. liite). Parisuhdeteeman mukaisia aihealueita oli 29 ja irtosuhdeteeman aihealueita 34. Jatkoanalyysiin valittuja aihealueita oli siis yhteensä 63.

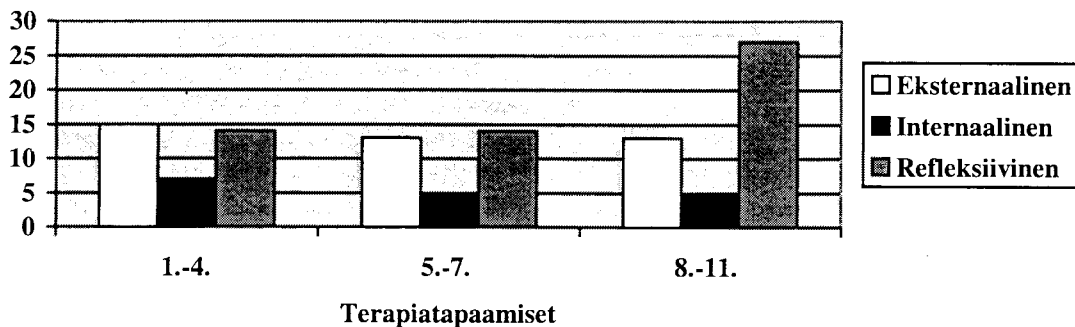
Eksternaalisia narratiivisia jaksoja tässä rajatussa aineistossa oli yhteensä 41, internaalisia 17 ja refleksiivisiä 55, eli erilaisia narratiivisia jaksoja oli kaiken kaikkiaan 113. Seuraavassa kuviossa näkyy narratiivisten jaksosten jakautuminen pääteemojen mukaisissa aihealueissa.

Kuvio 3.1. Narratiivisten jaksosten jakautuminen pääteemojen mukaisissa aihealueissa

En tarkastellut narratiivisten jaksosten ajallista jakautumista erikseen joka tapaamisella, vaan jaoin tapaamiset kolmeen aikajaksoon: 1-4, 5-7 ja 8-11. Tulosten tarkastelussa on otettava huomioon, etteivät aikajaksot ole samanpituisia vaan keskimmaisessä on yksi tapaaminen vähemmän kuin ensimmäisessä ja viimeisessä. Seuraavassa kuviossa näkyy narratiivisten jaksosten ajallinen jakautuminen.

Kuvio 3.2. Narratiivisten jaksosten jakautuminen ajallisesti

3.2. Tarinallinen kiertokulku

Kuten aineiston rajaus osoittaa, en ole tutkinut koko sitä sisäistä tarinaa, joka tässä psykoterapiassa tulee kerrotuksi ja mahdollisesti uudelleen muotoilluksi. Tutkimuksen kohteena ovat parisuhteeseen ja irtosuhteisiin liittyvät tarinat, jotka toisaalta erillisinä, toisaalta yhteen kietoutuneina muodostavat vain osan A:n koko elämää jäsentävästä sisäisestä tarinasta. Olen kuitenkin yrittänyt löytää yksittäisistä kertomuksista muodostuvan yhtenäisen tarinan sekä parisuhteen että irtosuhteiden osalta. Käsittelen aluksi selkeyden vuoksi näitä tarinoita erikseen ja sen jälkeen selvitän niiden keskinäistä suhdetta ja sen muuttumista.

Terapiatekstistä otetut lainaukset eivät kaikki ole kokonaisia narratiivisia jaksoja, vaan osasta on poistettu tekstiä joko anonyymisyyden säilymisen vuoksi tai siitä syystä, että koko jakso ei tuo olennaista tietoa. Ennen lainausta on kerrottu aihealueen sisältö ja suhdefokus (sf) sekä kyseisen jakson narratiivinen prosessityyppi (np): eksternaalinen (E), internaallinen (I) tai refleksiivinen (R). Aihealueen sisällön perässä suluissa olevat numerot osoittavat, millä riveillä kyseinen aihealue sijaitsee alkuperäisessä, Atlas-ohjelmaan siirretyssä aineistossa. Lainauksissa käytetyt lyhenteet on kerrottu edellisessä luvussa (2.2.3.).

Johdantona tarinoihin sopii seuraava ”tiivistelmä”, jonka A on kertonut ensimmäisen tapaamisen alussa:

Ongelmien käännekohta ja hoitoon hakeutuminen (16-40)

Sf: itse

Np: E

A: tai sanotaan näin että... vuosi sitten tuli jo niin sellasia kokemuksia rupes tulemaan että mä ite niinku, omalla harkitsemattomuudella rupesin pilaamaan omaa elämäni.

T: joo

(tekstiä poistettu)

A: Nii, joo, se tapahtu silleen että, mulla oli, aika tämmönen rasittava avioero, (T: joo) tapahtu ja siinoli riitaa lapsista ja, ja sit noista käytännön hoioista ja ehkä siinä sitte puski päälle vielä paljo se ku siis mun vaimo lähti mun parhaan ystävän kanssa, (T: joo) eli semmosen Lapin kaverin minkä kanssa ollaan monet vuodet oltu yhdessä

T: joo

A: ja se sit ne lähti ja [ ] siin oli sitte sellanen pojan jääkiekkotouhuun vienti aamulla ja mulla petti niinku harkintakyky olin nauttinu alkoholia sitte jäin...ääh, ratsiassa kiinni. (T: joo) Siis rattijuoppoudesta.

T: Sillon aamulla.

A: Nii

Alkoholinkäytön seuraukset (40-53)

Sf: itse – vieraat naiset

Np: E

A: ei oikeestaan oo sellasta kertaa että alkoholia käyttäs ni mä sitte vaivun johonki sellasiin vanahoihin muisteluihin minkälaiasta oli lapsuus, ku se nyt ei niin välttämättä herkkua ollu tai sitten mää, yksinkertaisesti rupeen valehtelemaan, puhun ihan mitä sattuu ja, sekoilen naisten kanssa vaikka mullois hyvä ihmissuhde olemassa tällä hetkellä ja

T: joo

A: siis tavallaan aina, aina niinkun... teen mahdollisimman hankalaksi sen oman elämäni. (T:joo) Enkä mä mitään sillä niinku pahaa mut ku sit mä innostun liikaa ja ruppeen keksimään kaiken maailman tarinoita ja juttuja ja sitten, siitä sitten seuraa monenlaisia sit mä oon ruvennu vaan miettimään että, että tuota, monenlaista selviytymiskeinoo käyttäny elämässäni omasta mielestäni aika hyvin, (T: joo) niinku koulutuksellisesti ja (T: joo) työelämässä pärjänny

Jo tässä vaiheessa tulee esiin parisuhde- ja irtosuhtetarinoiden yhteys toisiinsa. A myös osoittaa viimeisen lainauksen lopussa, että hänellä on positiivisia voimavaroja ja hän on osannut käyttää niitä elämänsä aikana erilaisissa vaikeuksissa.

3.2.1. Parisuhdetarina

Ensimmäisessä aikajaksossa parisuhdetarina keskittyy pääasiassa avioeroon ja sen herättämiin tunteisiin ja ajatuksiin. A kertoo avioeron olleen hyvin raskas kokemus. Erityisesti katkeruus entistä ystävää kohtaan on edelleen voimakasta.

Avioeron jälkeinen tilanne (171-183)

Sf: itse - ex-ystävä

Np: I

A: ja aika katkera edelleenki et aina välillä niinku, mielessä pyörii semmoset ajatukset et toivois että tapahtus jotaki semmosta mistä pystys niinku näyttään takasi mut on ne nyt [ ] vähentyneet

T: joo

A: mutta ei määh niinku...jotenki se niin niinku... ainaki tällä hetkellä en niinku pysty hyväksymään häntä niinku millään lailla niinku

T: tätä ystävääs

A: nii

Eron jälkeen A on aloittanut uuden seurustelusuhteen. Häntä kuitenkin mietityttää, onko suhde tullut liian nopeasti eron jälkeen. Tässä kohtaa hänen sisäinen tarinansa näyttäisi olevan jonkin verran ristiriidassa draaman kanssa.

Uusi parisuhde (297-308)

Sf: itse - naisystävä

Np: R

T: Oottekste miten vakavasti yksissä liikkeellä tai, miltä susta tuntuu että ootsää sillä lailla entisestä erossa et että

A: Tää on nyt ollu se ongelma niinku koko ajan että oonko määh riittävän, onko mulla riittävän selvästi niinku entisestä kyllä mä niinku omasta mielestäni siitä entisestä oon ollu mut kyl ne niinku ongelmia aiheuttaa.

T: Onko tämä myös sen arviointia sinulle nääh meidän tapaamiset?

A: Toivottavasti

T: joo.

Entisen avioliiton ja uuden parisuhteen erilaisuus on vahvasti esillä A:n tarinassa. Kahden hyvin erilaisen tilanteen rinnastaminen tuo esiin muutoksia siinä, miten sisäinen tarina suhteutuu elävän elämän draamaan. Avioliiton tilanteessa A:n sisäinen tarina on ollut ristiriidassa draaman kanssa, kun taas uuden parisuhteen tilanteeseen tukee sisäistä tarinaa.

Nykyisen ja entisen suhteen ominaisuuksia (1952-1990)

Sf: itse - naisystävä/ex-vaimo

Np: R

T: mä ymmärsin että tää, tää sun seurustelusuhde on sulle jol-, jollaki lailla, uudella tavalla tärkeä

A: on koska siinä on semmosta..ymmärtämistä tai emmää tiä onkse ymmärtämistä mut toinen niinku, tajuaa miston kysymys, ei halua piilotella näitä asioita, (T: joo) vaan haluaa pitää niitä esillä, haluaa keskustella

T: voiko sanoo et siinä on sun kannalta uudenlaista tämmöstä intimiteettiä?

A: On, kyllä

T: nimeomaan tämmösen, itsensä haavottuvuuden myöntäminen ta-tai mikä se onkaan

A: kyllä, on ehottomasti, ensimmäisen vaimon kans siinä ei koskaan semmosta ollu eikä se koskaan niinku, se oli aika jännä, etsikö sitä, sitä sitä ensimmäisen vaimon kautta semmosta, mä [] semmosta, ihmistä lähellä joka oli voimakkaasti mun kasvattajaäidin, [] vähä sen tyyppine oli se mun ensimmäinen vaimo..joka ei koskaan niinku arvostanu semmosta niinku näyttelystä, runonlausuntaa muuta [] ja sitte niinku koko ajan niinku, pyrki alistamaan, että sinänsä oli hyvä että se johti sitte meillä avioeroon, nyt jälkikäteen ajatellen että ku ei siinois mitään, siis koki..niinku uhkana minut. Tää nyt tää toinen ni taas [] nostaa niitä kaikkia puolia esille ja (T: mm) tukee niitä että ne löytys mut että, tälläset asiat [] pikkujäijä paljastuu täällä ympärillä että, että tämmönenki persoona minussa elää joka on ihan kaheli, (T: mm) ..se on vaan hänet säikyttäny, säikähtäny (T: mm) aika voimakkaastikin muutaman kerran (T: joo) eikä varmaan, monta kertaa, siedä ees, en usko tai emmä tiedä, vaikee sanoo (T: mm) (tauko) sit toisaalta [] pitkäähän me oltiin et olihan siinä hyviä, [] hyviä hetkiä pakko ollakki ku neljä lasta [] mutta että, [] me kaks semmosta ihmistä etti vaan, niinku turvaa toisilleen

Vaikka A löytää avioliiton situaatiosta perusteita avioerolle, se tuntuu edelleen vaikealta ja herättää voimakkaita surun ja vihan tunteita. Hän ei kuitenkaan anna sisäisen tarinan vaikuttaa käyttäytymiseensä niin, että se tulisi esiin draamassa jonkinlaisena kostona. Sosiaalisesta tarinavarannosta (lehdistä lukeminen) A löytää tukea tälle pyrkimykselleen.

Avioeron jälkeiset tunteenpurkaukset (2508-2559)

Sf: itse - ex-vaimo ja ex-ystävä

Np: I

A: Mut kyl se kova paikka oli se avioero kyl se oli, (T: joo) yllättävän rankka.

T: Joo... Tuleksulle vielä tänä päivänä siihen liittyviä surullisia, tun-

A: tulee, melekeen päivittäin

T: melkeen päivit- (A: joo, kyllä) <joo. Onks ne, onks ne helpompia sietää ne, tällä hetkellä ku aiemmin tai, tai mitä sä aattelet?

A: No ei niinku, [] sanotaanko nii et varmaan se o-, se aina tulee tämmöset mielikuvat että se jätkä hoitaa mun lapsia ni kyl se niinku, raivon tunteita suoraan sano- <(T: joo) [] tulis lähelle ni mä räppäisin turpiin antasin siis tällästä ajatusta tulee <(T: joo) tai sitte joku semmonen että miten minä tekisin että, se tyyppi, miten minä tekisin sen hänelle []

T: joo, elikkä sulla on, voimakasta raivoa ja, ja kostonhimoa. (A: Kyllä) Joo, joo. Mut mitää sellasta sä et oo tehny. (A: En) Joo...ehkä se on parempi näi.

A: Joo, kyllä on se on lehistä ku lukee ni kyl se on, (T: nii) kyl se, siinä siinä tuhoaa niin paljo muuta että emminä ei, ei, mut se on jännä et ei ne oo sillon, sillä hetkellä ne ei nouse ku mä nään sen.

T: Joo. Nii et ne on, ne on enemmän sun semmosta omaa sur-, surua ja <(A: nii, kyllä, joo) semmosta et ne nousee siellä (A: kyllä) joo.

Toisessa aikajaksossa, testipalautteen yhteydessä A ja terapeutti pohtivat terapiaan hakeutumisen merkitystä siinä situaatiossa, jonka uusi parisuhde muodostaa.

Halu löytää itsensä ja olla hyvä toisille (3260-3285)

Sf: itse - läheiset ihmiset

Np: R

T:joo. Rakastatko sinä sun naisystävää?

A: Se o, semmonen kysymys et, mitä se tarkoittaa se rakastaminen, toisaalta

T: tää on ihan tämmönen tunnekysymys älä rupee analysoimaan <(A: kyllä, kyllä, kyllä) (molempia naurattaa) rakastat (A: kyllä) joo, mä aattelin että onko se, onko se joku semmonen, aika uus asia sulle tuota niin nyt tässä elämänvaiheessa, rakastua ja, et tää asia, tämmönen, jonkulaise mielenrauhan löytäminen tulee sitä kautta itselleki tärkeeksi?

A: Kyllä varmaan se, ja sit mä luule et toinen mikä kuitenkin mulla on tuota...niinku halu löytää itteni vaan sen takia että mä osaan olla myös hyvä mun lapsilleni. (T: joo) Että mä en niinku, viittis niinku nyt näillä, omilla villoilla [] pilata mittää heitä heille arvokasta, (T: joo) että ne menettäis isänsä tai sitten ne menettäis, muut ihmiset jättäis minut sen takia että oon vittumaine ja hölmö, ja sitte että lapset [].

(T: joo) Varmaan, molemmat.

Heti alussa näkyy selvästi testeissäkin esiin noussut A:n pyrkimys käsitellä tunnevaltaisia asioita älyllisinä kysymyksinä. Ehkä hän kokee myös vaikeaksi puhumisen uudesta suhteesta ja siihen liittyvistä tunteista, koska siirtää puheen lapsiinsa. Kuitenkin seuraavassa katkelmassa, joka liittyy keskusteluun terapian jatkamisen tarpeesta, A ilmaisee hyvin intiimin kokemuksen omasta tunteellisesta puolestaan. Mielestäni sisäinen tarina nousee tässä hyvin lähelle pintaa.

Terapian tarpeen arviointia (3413-3436)

Sf: itse

Np: I

A: Kyl mä, ehtottomasti ja varsinki jos sillä niinku päästään näihin..[] pyrkimys tai ainaki yheltä osiltaa myös siihen että <(T: joo) tälläsen, koska mä tiedän sen että mun sisällössä elää, erittäin vahvana sellanen...miten mä nyt sanosin, hyvin herkkä, toisia ihmisiä rakastava ihminen mut se ei jostaki syystä sieltä sit, tuu.. (T: mm) ..esille.

T: Tuleekse sinussa esille tällä hetkellä lähinnä, vaan suhteessa lapsiin?

A: Lapsi, kyllä. Sit suhteessa, teatteriin.

T: Joo. Entäs suhteessa naisystävään, vai onk siinäki varautuneisuutta?

A: On, liian paljo. T: Joo. (tauko)

Uusi parisuhde merkitsee tiluatiun muuttumista, minkä puolestaan tarinallisen kiertokulun teorian mukaan (Hänninen, 1999) pitäisi vaikuttaa sisäiseen tarinaan. A:n tarinassa onkin tapahtunut selvä muutos, sillä uuden parisuhteen myötä hänelle on tullut tarve muuttaa ongelmalliseksi kokemaansa ravintolakäyttäytymistä.

Avioliiton ja nykyisen suhteen vertailua (3950-4058)

Sf: itse - ex-vaimo/naisystävä

Np: R

T: Joo... Onko, onko se nii että tän seurustelusuhteen aikana ni sä ensimmäistä kertaa elämässä yrität tälle asialle tehdä jotai?

A: Kyllä

T: Tää on...kuulostaa siltä että tämä seurustelusuhe on sulle myöski jotenki erilainen.

A: Monella tavalla on.

Uudessa parisuhteessa vaikeista asioista voidaan puhua, kun ne avioliitossa on A:n

sanoin ”lakaistu maton alle”. Tämän muutoksen A on kokenut hyvänä. Hän sanoo eron uuden ihmissuhteen ja avioliiton välillä olevan huikea. A näkeekin ristiriidan siinä, että avioero on aiheuttanut niin paljon katkeruutta, vaikka hän itse on koko avioliiton ajan pettänyt vaimoa. Hän sanoo myös ajatelleensa jo avioliiton alkuvaiheessa, että liitto loppuu.

Avioliiton ongelmien pohdintaa (4058-4098)

Sf: itse - ex-vaimo

Np: R

A: Näitä, taustoja vaste jos ruppee, monesti ihmetelly et miks sitä sitte oli nii helkkarin katkera ku se avioero tuli ni sitä on monesti miettiny että, et mite, mikä logiikka siinä sitte o. (T: mm)...Ku sitä rationaalisesti ajattelee ni se oli aika hyvä ratkasu että...jos tällä hetkellä ku kattoo ajattelee taaksepäin. (T: joo) Musta se oli ainut järkevä ratkasu, (T: joo) toistemme ja lastemme kannalta... Mut ehkä siinoli joku..tämmönen miehinen, ylpeys loukattu kun, kaveri vei naisen. (T: nii) En tiedä... Tekoki(?) jos tätä kautta ajattelee, näitä puheita miettii ni onko siinä mitää järkee olla katkera sitte.

T: Mm. (tauko)

Situaation muutos parisuhteessa on käynnistänyt A:n sisäisessä tarinassa uuden juonen, jonka ydinsisältö on se, ettei hän tuo läheisissä ihmissuhteissa selvästi esiin omia mielipiteitään ja halujaan, vaan tuntee pikemminkin syyllisyyttä niistä.

Oman tahdon ilmaisemisen vaikeus (4530-4589)

Sf: itse - naisystävä/läheiset ihmiset

Np: E

A: Eli minä...en ilmaise selkeesti mitä minä haluan, vaan mieluummin kuuntelen mitä muut haluaa, (T: mm) ja jos se on, [], ja annan ite periksi hirveen helposti niissä asioissa. Siis et tämmöstä kotielämää mitä tehdään...kuka tekkee ruuat kuka siivoo...mitä tehhään lasten kanssa...tai sitte meidän kahen, keskistä, asiaa ni, oman pahan oloni siinä siirrän syrjään että mä antasin muille rauhan, sen sijaan että nostasin oman pahan oloni ja kertoin että minusta, mua vituttaa että tätä asiaa nyt ei tehä näin, mää jätän sen kertomatta.

Np: R

et jos mä en oo sillä tavalla oppinu toimimaan tai toiminut, koskaan ni että <(T: mm) nyt jos mä muuttasin siihen niin tuota, koska sehän tavallaan sitte, pelkääkö sitä että se toinen, et loukkais toista tai sitten, asettaa toiselle enemmän rajoja jos ne ei sitä siedä.

T: Mm..joo... Minua tässä sun, terapian aikana kiinnostaa ehkä, öö, enemmän, se automatiikka jolla, jolla sä niinku teet sen että sä, vaikenet ja, paat muut haluamaan puolestasi tai..et mi-min-minkä, minkä valintojen tuloksena sä niinkun, päädyt et tuota niin, sä pidättelet sitä pahaa oloa sisälläsi. Miksi oman haluamisensa ääneen sanominen on vaarallista? (tauko)

A: Siihen ku osais, vastata siis, mää, tää nyt voi kuulostaa naivilta mut mä koen että mä oon niin kiltti luonteeltani et mä en halua pahottaa kenenkään mieltä enkä, enkä ruveta riehumaan tai, räyhäämään tai, (T: mm) vittuileen tai sanomaan jotaki pahasti tai et vaikka mää näkisin että, mää haluan vaa jotenki että, ei ois niinku..minun, pahasta olosta ei tulis muille paha olo, vaikkei siitä välttämättä seuraiskaa mutta mä..

Tällaiset piirteet tuntuvat olevan ristiriidassa sen kanssa, miten hän käyttäytyy ravintolassa alkoholin vaikutuksen alaisena.

Syällisyys oman tahdon toteuttamisesta (4590-4615)

Sf: itse - naisystävä

Np: I

T: mm... Oletko sä syyllinen jotenki omien tarpeites ja toiveites ja halujes ja.. (A: tavallaan) ja kiukuntunteitten kanssa?

A: Kyllä, mää koen syyllisyydentuntoa, aina ku mää haluan jotaki, niinki yksinkertanen asi-, asia nyt että kun mää nyt totean että, mullon tässä nyt ollu pari vuotta että mää en oo päässy nyt kiipeileen minnekään ni nyt ku ollu semmoset [] että me lähetään ku mä oon siinä porukassa ollu ja, mä tunnen koko ajan niinku syyllisyydentuntoo vaikka eihän mun pitäs tartte tuntee yhtään mitään mä sanon et ku mä lähen nyt viikoksi, ja olen lähdössä, ja tiedän että lähden (T: mm) ja kaikki odottaa että minä olen heidän mukanaan siellä, tää porukka jonka kans mä lähden niin tuota, kiipeemään niin tuota..että mää koen niinku syyllisyydentuntoa muutenki semmosesta []. (T: nii) Se on kaikessa mitä mää teen... Sillon ku se koskee vapaaeh-, mä otan vapauksia itelle ja teen ja lähden jonnekki. (T: mm)... Se o ollu aina.

T: Joo... Ja siinä tilanteessa se, A joka toimii nautinnonhalusesti ja, itsekkäästi ni se on ihan toinen persoona.

A: Kyllä, kyllä jos vertaat niihin tilanteisiin joissa mä otan vähän, kuppia <(T: mm) ja otan täysin vapauden itelle kyllä, aiva erilaine. (T: mm)... Mut tää on tosiaan jä-, jännä siis, [] eläny niinku että, aina ku mä otan henkilökohtasia vapauksia ni mulla tulee...helkkarin huono omatunto siitä, (T: joo) ja rupeen syyllistämään, teenks mä tässä oikein ja muuta

Tässä vaiheessa terapeutti tuo esiin ajatuksen läheisyyden ja etäisyyden säätelystä parisuhteessa. A ei näytä tarttuvan tähän vaihtoehtoon, joten terapeutti esittää hetken kuluttua uuden ajatuksen, joka koskee hylätyksi tulemisen pelkoa. A pohtii asiaa ja myöntää sen olevan mahdollista.

Työmatkojen ja vapaa-ajankäytön aiheuttama syyllisyys (4686-4788)

Sf: itse - naisystävä

Np: R

(T:) Mut et tuota niin, onko se niin että tää, tai tässon tää toine asia eli tuota ni sun ja, naisystäväs jotenki muotoutumassa oleva suhde, (A: mm) et et tuota niin, ne on aina, tämmöset suhteiden muotoutumiset aikoja jollon ihmiset ratkoo sitä että millä lailla he on niinku lähekkäin, ja minkälaista etäisyyttä he sallii toisilleen, (A: mm) miten toista tarvitaan, (A: mm) ja mite ollaan ite läsnä ja käytettävissä ja (A: mm) mikä, ja, ne on osin, niitä voi yrittää sopia, osin ne on semmosia joissa, pitää niinku omia tuntei-, omille tunteilleki antaa aikaa.

(tekstiä poistettu)

T: öö, tuleeks sinulle sellane huoli et jos sää, naisystävällesi sanot jonku tämmösen, erillisyyteen viittaavan haaveen(?) et sä tuut hylätyksi?...

A: Voiipa kai siinä varmaan sitäki olla. Voi olla sitäki. (T: mm) (tauko) Emmää nyt oikeestaa usko että tällä hetkellä sitä sitä, siinä hylätyksi tuleminen mutta joo, ehkä ehkä se on myös sitäki jotenki, alitajunnassa mut tuota...mutta enemmän se on siinä että oonko mää tasavertasesti sitte suhtautunu näitten mun omien kiirreitteni aikataulujeni ja muitten suhteessa sitten siihen hetkeen jollon, ois [], mut tää niinku o aina, kautta mun elämän tää sama, sama asia että, (T: mm) ...mutta toisaalta emmä oo kyllä koskaa jättäny käyttämättä tilaisuutta jos mää oo jonneki menossa että, []. (T: mm)(tauko)

A tunnistaa oman tahdon ilmaisemisesta johtuvan syyllisyyden sellaiseksi asiaksi, joka jotenkin on ollut olemassa koko hänen elämänsä ajan, mutta hän ei tarkenna tätä ajatusta mitenkään. Pohdinnallaan hän kuitenkin liittää ilmiön osaksi sitä laajempaa sisäistä tarinaa, jossa parisuhdetarina on vain yksi monista osatarinoista.

Parisuhdetarinan toisessa osassa avioero ei ollut enää niin hallitseva aihe, vaan uusi parisuhde ja sen vaikutukset omaan elämään nousivat enemmän esiin. Parisuhdetarinassa alkaa myös näkyä yhtymäkohtia tarinaan irtosuhteista. Tässä vaiheessa siirrynkään kuvaamaan, mitä irtosuhdetarinassa tapahtuu kahdessa ensimmäisessä aikajaksossa. Kolmannessa jaksossa parisuhde- ja irtosuhdetarinat ovat jo niin kietoutuneita toisiinsa, ettei niitä voi kuvata erillisinä tarinoina.

3.2.2. Irtosuhdetarina

Irtosuhteisiin liittyvä tarina muodostuu kertomuksista, jotka kuvaavat samaa tarinaa mutta ovat hyvin erilaisia tunnelmaltaan ja sävyiltään. Olen antanut näille kertomuksille nimet lainaten suoraan asiakkaan tai terapeutin käyttämiä sanoja. Ensimmäinen kertomus on Sekoilija. Tässä kertomuksessa A:n käyttäytyminen ravintolassa on negatiivista ja tuomittavaa, mikä tulee esiin seuraavissa lauseissa:

”...omalla harkitsemattomuudella rupesin pilaamaan omaa elämäni...”

”...teen mahdollisimman hankalaksi sen oman elämäni...”

”...mä sitte yksinkertaisesti vaan pilasin niinku sen koko sen illan häneltä...”

Kerronnassa painottuu selvästi myös käyttäytymisen hallitsemattomuus:

”...teen tälläsiä mitä, täysin harkitsemattomia, mitkä mä tuomitsen ite sit heti ku mä oon...”

”...se vaan menee, mä niinku sillee..se vaan tuntuu jotenki jännittävältä ja, ja tuota (T: joo) kaipa se sit se alkoholi saa otteen, niinku harkinta ei toimi...”

Käyttäytyminen on jossain määrin vaarallista, koska se johtaa satunnaisesti sukupuolisuhteisiin, joissa on hiv-riski. A tunnistaa tämän vaarallisuuden, muttei koe sitä kuitenkaan itsetuhoisuudeksi.

Irtosuhteiden vaarallisuus itselle (401-426)

Sf: itse

Np: I

(T:) Siion, siion aika niinku semmonen tuhosa juonne tavallaan sitten (A: mm)... tunnistatko sä ite sen, mun korviin se kuulostaa niinku, vähä semmoselta et, et antaa mennä

A: niin nii, kyllä, ja sen takia mää oon nyt täällä että (T: joo) [] ei se voi tollee että (T: joo) ois niinku syytä niinku energiasa, suunnata vähä järkevämmin.

T: Onko se tavallaan se sama ajatus kun oli sulla silloin kun sä, siis karkasit siitä poliisiratsiasta (A: kyllä) ja menit jonku talon katolle että, menitkö sä sinne että nyt tämä loppuu (A: joo) että [] mut et tuota niin, silloin se ajatus oli niinku helppo karistaa pois (A: mm) mut elääkö se sama ajatus näissä tilanteissa jossa sä, öö, toimit tälle, tota nii, puhuen mitä sattuu tai, iskee vaa jonku satunnaisen naisen tai, jota sä et tunne ollenkaa tai et tunne ees mitään kiinnostusta vaan

A: en- emmää niinku sillälaila, se vaan menee, mää niinku sillee..se vaan tuntuu jotenki jännittävältä ja, ja tuota (T: joo) kaipa se sit se alkoholi saa otteen, niinku harkinta ei toimi

T: joo-o.

Seuraavaksi esiin nousee kertomus, joka on hyvin erilainen kuin Sekoilija. Olen antanut sille nimeksi Nuori poika. Tässä kertomuksessa A suhtautuu ravintolakäyttäjytykseensä hyväksyvämmiin ja ymmärtävämmiin kuin Sekoilija-kertomuksessa. Hän sanoo hakevansa käyttäjytyksellään sellaista lapsuutta tai nuoruutta, jota hänellä ei ole koskaan ollut. Hän myös vertaa ravintolakäyttäjytyksestä teatteriharrastukseensa ja sanoo, että lavalla monet ihmiset näkevät hänessä aikuisen, jossa elää pikkulapsi.

Omassa itsessä oleva poika (923-957)

Sf: itse - toinen puoli itsessä

Np: I

T: joo...ku sä, näyttellessä, lausumassa mitä kaikkee sä teetkää, nii silloin sä tavotat sen, suhteellisen vaarattomalla tavalla sen, mikä sitten, näissä toisissa tilanteissa tavallaa on jo jotaki, öö, ei nii ihan nii vaaratonta. (A: näi o) Mitä sä siitä ajattelet?

A: Emmää oikee ossaa sannoo mitä mä aattelen mä aattelen vaan kun, jotenki sais aina näin tehdä sen, ku lavalla sen tekee (T: joo) [] (T: joo) ni saa niinkun, tehdä sen samalla että tosiaan ihmiset siitä nauttii, että mää ite halliten, sen tekemisen täysin, (T: joo...joo)...siinä niinku lavalla ja muutenki ku sä oot selevinpäin ni, siino rajat (T: joo) mitä mä en sitte, ku vähä innostun ni en tunnista ollenkaa.

T: joo, silloin oot alkoholi[] <(A: nii) joo. (tauko) No siinä tuli ainaki, öö, voi puhua tämmösestä pikkupojasta tai nuoresta pojasta joka sinussa etsii ulospääsyä ni..et se, se pikkupoika tai nuori poika osaa olla kunnolla ku se tietää että..on, nää tässä on jotku rajat.

A: näin o, näin o

Näiden kahden kertomuksen pohjalta irtosuuhdetarinasta syntyy sellainen käsitys, että sen päähenkilö on eri ihminen kuin parisuhdetarinan. Jälkimmäisen tarinan päähenkilö on ikään kuin A:n arkiminä, irtosuuhdetarinan sankari puolestaan on tämän minän toinen puoli, tuntemattomampi ja vähemmän rationaalinen. Terapeutti ehdottaa A:lle, että he yrittäisivät tutustua terapiassa tähän toiseen puoleen. A:n mukaan irtosuuhdetarinan

päähenkilö on hyväntahtoinen mutta kuitenkin kapinallinen, itserakas valehtelija, joka kehuu itseään ja muita.

Tutustuminen itsen toiseen puoleen (1682-1725)

Sf: itse - toinen puoli itsessä

Np: R

T: onko se tämmönen imarteleva ja semmonen, epäaito vai onkse aito?

A: se voi olla jopa aitoki mä luulen (T: joo) mä luulen et se voi olla aitoki, mut en emmä usko et se imarteleva on, kyllä sen mä oon huomannu et se muitaki ihmisiä ärsyttää, (T: joo) ulkopuolisia []

T: onksulla kuvaa et miltä sinä näytät silloin kun sä annat mennä sillä tavalla? Näytätkö sä ärsyttävältä?

A: Ihan varmasti kyllä

T: millä tavalla?

A: [] varmaan siis, pukeutuminen ja muuta mut sit ku se menee sen jonku rajan yli ni, kyl mä varmaa aika sääliittävän näköne uskosin olevani et

T: nii mut nyt sä arvioit, arvioit (A: []) arvioitko sää niinku tuota niin

A: omasta mielestäni mä oon tietenki maailman huippu, (T: sillä het-) nii niin terävä-älyne ja, ja tuota (T: joo) komee ja, naistenmies vielä oikeen (T: joo) kyllä.

T: mut mää, niinkun aattelin ku mä, sanoin että, me voitais tutustua tässä (A: mm) nii et et tuota niin me voitais tutustua sillai että me ei hirvittävästi oltais tuomitsemassa (A: nii) koska tota niin, semmonen tuomitsevuus musta tuntuu että se niinku johtaa äkkiä niinku semmoseen, ei semmosta puolta itestää halua tuoda esillekkää ja <(A: mm) ja et et tuota sit se voi olla et se lisää sitä kapinoivuutta et et jos me voitais jotenki..ilman hirvittävästä arvostelusta tai <(A: joo) sovitaanko nii että sä saat arvostella minkä hyvä-, minkä verra haluat mutta että (A: joo) jos mä yritän niinkun, löytää tämmösiä kysymyksiä et miten, miten tää tulis niinku tutummaksi, sopisko sulle semmonen [] <(A: joo, sopii) joo...

Nuori poika –kertomuksessa on jotain, mikä ei sovi A:n sisäiseen tarinaan. Hän sanoo nuoruuden etsimisen olevan selitys, jonka hän antaa itselleen silloin kun kokee syyllisyyttä ravintolakäyttäytymisestä. Kuitenkin hän kokee tämän selityksen jotenkin liian yksinkertaiseksi. Sekoilija-kertomus on selvästi hallitsevampi osa sisäistä tarinaa. A:n mielestä naisten iskeminen tapahtuu käsittämättömän helposti eikä hän näe siinä mitään kehumisen aihetta.

Irtosuhteisiin liittyvä morkkis (2763-2818)

Sf: itse

Np: I

T: Jos sä tommosen, tilanteen jälkeen yöpysit sen naisen luona ni millä mielialalla sä aamulla sieltä poistut? ..Onksulla semmone []

A: että ku sulla, että ku sitä pitää kysyä että kun sä oot niin tehny ni millä mielellä oot poistunu.

T: Nii mä mietin sitä et mää en tiedä että ootko siellä, ootko sä

A: oon ollu monta kertaa, (T: joo) mut tuota..vituttaa vituttaa

T: et se on sillo aamulla jo tää, hävetys ja mor- <(A: kyllä) moraalinen krapula ja (A: kyllä) joo, joo...Tavottaako siitä tässä keskustelussa mitää siitä puolesta?

A: Mitä sä tarkoitat?

T: Sitä että et et tuleeks, kun nää muistot herää sun mielessä niin tuleeko niitä hävetyksen tunteita tässä?

A: Tulee, (T: joo) tulee tulee, tulee. (tauko)

T: Ja, tuli myös se, tunne siitä et mite helposti se sujuu sit se, hurmaamine. (A: nii) Joo. (tauko) Tunnetko sä ittes tuota nii vahvaksi onnistuneeksi ja menestyväksi vai miksi sä tunnet silloin ku se hurmaamine onnistuu?

A: Nii silloin, (T: nii, siis) jaa emmä tiä miltä se silloin tuntuu.

T: Tunnetsä ittes, suorastaan kaikkivaltaaksi tai

A: [] no en, nii kaikkiva-, emmä tiedä mikä piru siinä on mut tuota...emmä oikeen tunnista itteeni ollenkaa että, siis se on, se on sillee (T: mm) ei mitään kontrollia siis kaikkii [] ihan mitä sattuu ja...

(T: mm)(tauko)

Sekoilija ja Nuori poika käyvät ikään kuin vuoropuhelua keskenään A:n pohtiessa ravintolakäyttäjytymistään. Sekoilija-kertomukseen liittyy syyllisyydentunteita, joita Nuori poika –kertomus vähentää. Ensimmäisen aikajakson lopussa A toteaa, ettei hän halua käyttäjytymisellään vahingoittaa ketään vaan yrittää korvata jotain itseltään puuttuvaa.

Toisessa aikajaksossa syntyy kertomus Jännityksen etsiminen. Terapeutti yrittää tavoittaa A:n käyttäjytymisen mielekkyyttä vertaamalla sitä vuorikiipeilyyn ja erämaavaellukseen, joita A harrastaa. Hän kysyy, olisiko ravintolakäyttäjytymisessäkin kyse jännityksen etsimisestä ja omien rajojen kokeilusta.

Vaihtoehtoisia selityksiä ongelmakäyttäjytymiselle (3659-3710)

Sf: itse

Np: R

A: Kyllä. Kyllä, se on elämä ollu aina..semmosten tietyyppisten jännitysten, ettimistä ja sitten niitten, kokeilua ja (T:joo) voittamista. (T: joo)

Kiipeily ja vaellus ovat kuitenkin rakentavia tapoja etsiä jännitystä verrattuna ravintolakäyttäjytymiseen, joka vahingoittaa itseä ja muita. A ja terapeutti pohtivat sitä, voisiko ravintolakäyttäjytymisen tuomaa jännitystä korvata kokonaan rakentavilla keinoilla. A:n mielestä se olisi mahdollista, jos sopivia keinoja olisi riittävästi.

A pohtii myös sitä, miten hänen käyttäjytymisensä on mahdollisesti muuttunut terapian aikana. Hän kokee itseluottamuksensa suhteessa alkoholinkäyttöön lisääntyneen mutta toisaalta sanoo, ettei ole kokeillut mitä tapahtuisi, jos hän lähtisi yksin ravintolaan. Hän ei usko tässä asiassa tapahtuneen suurta muutosta. A miettii myös, miten hän haluaisi käyttäjytymisensä muuttuvan.

Oman käyttäytymisen hallinta (3925-3949)

Sf: itse - vieraat naiset

Np: R

A: Mistä ne johtuu että näin tapahtuu..ja tuota...ei niinkun..tai tietää osin ehkä mahdollisesti syitä mutta..että miten ne sais niinku purettua sillä lailla että..nekin sitten voisi hallita..paremmin koska tuskinpa kai siinä semmoseen tilanteeseen tarttis mennä ettei niitä koskaan tapahtus mut että pystys siinä tapahtumatilanteessa hallitsemaa ittesä paremmi ja, viemään niitä sillä lailla että seurauksia ei syntys tai jotain muuta. (T: mm) Ajattelis rationaalisemmin myös silloin, (T: mm) kun on menossa tapahtumaan tai sitten, kun ne on, tapah-, tai niin no joo, ne taas tapahtus ja sitä ois taas sitte pönttö sekasi.

T: Mm... Mietitkö sä jotaki sellasta että missä tilanteessa se vielä ois hallittavissa? Näillä sun rationaalisilla keinoilla. (tauko)

A: Nii silloin ku mää teen. (T: nii) Sepä se just, on kun tuota... kun kun..sitä [] sille ajattelutavalle sillä hetkellä.

3.2.3. Tarinoiden kietoutuminen yhteen

Parisuhde- ja irtosuhdetarinoiden välisiä yhteyksiä tulee esiin heti terapian alusta lähtien, kuten jo tämän luvun alussa mainitsin. Ensimmäisessä aikajaksossa selviää, että irtosuhteet ovat alkaneet jo nuorena ja jatkuneet koko avioliiton ajan. Ilmiö on ollut olemassa yli 25 vuotta, mutta vasta nyt A on alkanut kokea sen todelliseksi ongelmaksi ja halunnut hakea apua.

Halu hakea apua ongelmiin (623-652)

Sf: itse - läheiset ihmiset

Np: R

T: Liittyykö se tuota niin tähän sun uuteen, naissuhteeseen että tää on sulle tärkeä asia selvittää, vai mihin se liittyy?

A: siihen, siihen siis mä en [] muitten ihmisten tarttis kärsiä tästä että

T: joo...öö, tää sun uus naissuhde on sellane että, et et, tässä suhteessa se on sulle tärkeempi kun sun avioliittos että (A: näi on) joo... onko muita tekijöitä jotka vaikuttaa siihen että sää, tää asia on alkanu häiritä juuri nyt?

A: kyllä kai nää seuraukset alkaa olla niinku sillälaiilla...et emmä tiiä kuin paljo se avioero siihen sitte vaikutti mut se rattijuopumus (T: joo) siis onhan se merkittävä seuraus et siinä asemassa oleva ihminen ei pysty autoosa käyttään siis se oli jo taloudellisesti merkittävä [] yritykselle (T: joo) talouelliset vahingot suuria mulle itelle myös, (T: joo) se ei ollu pelkästää se kymppitonin sakko vaan siinoli siis, muitaki...sitte että nää rupee vaikuttamaan niinku, ihmissuhteisii sit ihmisiin jollei oo, joitte ei tarttis niinku kärsiä siitä että mää, en osaa käyttää viinaa tai jotain muuta että (T: joo) (tekstiä poistettu)

Halu hakea apua viittaa muutokseen sisäisessä tarinassa. Tähän on A:n mukaan vaikuttanut uusi parisuhde. Avioero on ollut merkittävä muutos situaatiossa, seuraava muutos taas uuden parisuhteen aloittaminen. Tällaiset muutokset situaatiossa ovat muuttaneet myös sisäistä tarinaa. A sanoo naisystävänsä ihmetelleen, miten muuten niin

fiksu ja menestyvä mies on tietyissä tilanteissa täysi ”kusipää”. Sosiaalisen tarinavarannon kautta A kuitenkin näkee käyttäytymisensä osana laajempaa suomalaista mieskulttuuria.

Ongelmakäyttäytymisestä puhuminen (991-1018)

Sf: itse - naisystävä

Np: R

A: nii, nii (T: joo)...ja toisaalta niinku en, en niinku sillä lailla.. niinku, koe että olisin millään tavalla niinku erityine mää luulen et mää edustan kuitenkin, ikäluokassani, miestyyppejä Suomessa tää ei oo mikään niinku, harvinainen mää luulen tämmöstä samallaista ahdistusta, pelkoja..tilanteen hallitsemattomuus ne on aika yleistä nyt emmää niinku tuolla työelämässä suomalaisia miehiä tapaa suu-, suurimmaks osaks miehiä ni tää o aika, aika yleistä että, tämmönen, että ne ei niinku ota haltuusa sitä elämää oikeella tavalla ja

T: onksulla ollu vielä siihen kuvioon kuuluva tämmönen miehisen menestymisen pakko?

A: Sitä on ollu kyllä mutta mulla oli se ku mä väittelin ni se laukas kyllä sen, (T: se laukas) kyllä, mä oon niinku sitä

Toisessa aikajaksossa A pohtii irtosuhdetarinan yhteyttä parisuhdetarinaan entisen avioliiton muodostamassa situaatiossa. Sosiaalinen tarinavaranto nousee esiin myös seuraavassa katkelmassa, jossa A vertaa itseään Suomen kuuluisimpaan viettelijään Auervaaraan.

Avioliiton ja nykyisen suhteen vertailua (3950-4058)

Sf: itse - ex-vaimo/naisystävä

Np: R

(A:) tuo o aika jännä piirre jos toisaalta miettii että se o sitte auervaarana hilluu jossaki ja, käsittelee naisia ku huvittaa mutta

T: nii... No eikse oo juuri se täydentävä puoli sitte siinä?

A: Niin todennäköisesti joo... Nii mä en oo [] aatellukkaa... Voisko se noitten perusteella sanoa että ne sadat, kakssataa kertaa kolmesataa kertaa ni on ollu aika rationaalista toimintaa sitte. (T: mm) Eikse oo aika pelottava ajatus että, vai oisko se jos se oli just niin?

T: Nii et jos ne oiski vaa vastaus siihen, tavallaan mitä sä, et pysty tekemään perhe-elämässäs ni sä teet sen juuri sitten, (A: mm) perhe-elämän ulkopuolella. (A: mm) (tauko)

Kolmannessa aikajaksossa tapahtuu merkittävä muutos draamassa: A on ollut ravintolassa, ottanut olutta ja mennyt juttelemaan kolmelle vieraille naiselle. Kuvio on aluksi toistunut entiseen tapaan, mutta on jäänyt pelkän puheen tasolle. A ei ole lähtenyt kenenkään naisen mukaan vaan palannut yksin kotiin.

Viimeisin "iskukokeilu" baarissa (4887-5004)

Sf: itse – vieraat naiset

Np: E

A: Mää, mää kävin, niinku sanoin sille kaverille et katoppa mäpä nyt käyn viis(?) naista tuosta että katotaan lähtekö, suostuuko, suostusivatko lähteen, ihan tämmöstä näi. (T: mm) Sit mä menin jutusteleen ja, kaikennäköstä jotai, runoilemaa suunnilleen tai ihan mitä tahansa mitä nyt mieleen tulee, (T: mm) puhetaitoselta ihmiseltä ni, se oli kyllä jännä et sitä jotenki yritti hallita että lopeta tässoo mitää järkee, mutta ei niinku pystyny sitä taas vaan toimi, (T: mm) mut sitte taas ku se

T: kävit sä kaikki ne viis naista, läpi?

A: Emmä ei niitä viittä, viittä ollu, kaks tai kolome.

T: Joo, sää kävit kaikki ne läpi.

A: Ni, ni ni, ni. (T: joo) Ihan vaa et kokeilemaa et tämmöstä tää, elämä näyttää olevan et ei nämä

T: kävit kokeilee että onko taito tallella. (A: nii)

Np: R

Oliko se semmonen joten-, joku varmistus itselle?

A: Saatto olla, emmä, mää niinku vaa rupesin vaa, mää niinku samanaikaisesti toisella puolella ajattelin että onko täs mitää järkee että helvetti soikoo että, taas mää oon tässä, [].

T: Olikse uutta, et sä sitä <(A: oli, oli) samanaikaisesti mietit?

A: Oli oli, se oli ihan tietosesti uutta. Taikka jos sanotaan et []edes tekee. Mutta siinä mielessä se, tuo asia oli niinku semmonen positiivinen siinä mieles kuitenkin että mä en niinku mihinkää lähteny et mä lähin...

A näkee positiivisena sen muutoksen, ettei hän lähtenyt kenenkään naisen mukaan.

Toisaalta häntä edelleen vaivaa se, että tilanne on päässyt alkamaan.

Viimeisin "iskukokeilu" baarissa (4887-5001)

Sf: itse - vieraat naiset

Np: R

T: Tunsitsä, siinä, toissailtana ittes poikamieheksi vai, seurustelusuhteeseen sitoutuneeksi mieheksi?

A: Molempia. (T: mm..joo)... Se oli aika jännä just tämmösiä asioita siinä pohti niinku mielessään, (T: mm) joo..en tiedä.

T: Kun sä käyt sitä tässä läpi ni onkse..onkse häiritsevä asia, semmonen jonka sä haluaisit ravistaa itsestäsi pois vai, miltä sen tutkiminen tuntuu?

A: Siis, mitä sä tarkoitat?

T: Tän, toissailtasan miettiminen.

A: Nii...niinku mä, luonnollisesti kai täysihän ne samat syyt taas varmaan ajaa niinku eteenpäin [], mutta että niinku että (T: mm)...miksi se poikkeaa siitä aikasemmasta emmää tiedä, sit se poikkeaa siitä miten sä luonnollisesti teet mitä ei vieny loppuun asti eikä sillee halunnukkaan, (T: mm) ei ollu mitää intressiä se oli niinku semmonen, mielenkiintone uus piirre että (T: joo) (tekstiä poistettu) että se niinku..tavallaan, piti itsetunnon [], piti itsetunnon omalla kohallaan mut taas toisaalta nii, vitutti että oliko tossakaan nyt mitään tarpeellista.

Terapeutti esittää vaihtoehdoisen, hypoteettisen kertomuksen A:n elämästä, jossa ei olisi ollut perhettä, avioliittoa eikä muutakaan vakituista parisuhdetta vaan pelkästään irtosuhteita. Tämä kertomus osoittaa, miten paljon A:n sisäisessä tarinassa on hyvää ja arvokasta sisältöä.

Naisten hurmaamisen merkitys itselle (5005-5067)

Sf: itse

Np: R

T: Nii ei, mä aattelen sit, sitä et tuota ni että jos sullois semmone että sää oisit vaan, A, 41 vuotta.. poikamies. Että ei oiskaa tätä, et sun elämäs ois ollu tätä, tämmöstä don juan -elämää, voiko puhua don juan -elämästä <(A: mää, öö, joo) koko, elämän läpi?

A: Joo, emmää usko et jos se ois semmosta ollu ni, A ei ois 41-vuotiaana elävien kirjoissa...

T: Jolla tarkoitat mitä?

A: Eihän semmosta elämää ihminen kestä, emmä usko... Jos ei ite ni kyllä joku ois huolehtinu sut pois päiviltä, kyllähän siinä nyt saattaa tulla väärin ihmisten kans et emmä, eihän semmosta ihmis-, siis sehä on alkoholin käyttö, naisten iskemistä ja menemistä tuolla että siinei oo mitään niinku semmosta sisältöä (T: mm) eikä semmosta, (T: mm..joo) ihan täysin..vastoin [] olevaa elämää. (T: mm) Ei siinoo mitää järkee. Et jos sellasta niinku päivästä päivään ois ni kyllä siinä..sit ois kuitenkin ha- lähteny hakeen sitä sisältöä mutta mää koen et jos A ois semmonen ni ei herrajumala se ois..ei ois pystyny.

T: Tarkottaaks tuo jotai sellasta et, tuota nii...arvioidessasi itseäs ni sä näät, näet kuitenkin tän hetkisessä elämässä monia semmosia, tärkeitä ja arvokkaita sisältöjä jotka on sulle..vähintään yhtä merkittäviä kuitenkin ku nää hurmaamiskokemuksetkin?

A: No ne on tuhat kertaa merkittävämpiä. (T: joo) Siis eihän tämmösiä oo niinku normaalisti mutta nyt ku tällästä joskus tekee ni näkee niinku se o jännä, nämä tämmöset asiat saa sitte aika merkittävän aseman.

T: Nii, nii. Ilman niitä sä et oisi tässäkin (A: nii, nii) ymmärtääkseni.

Terapeutti alkaa etsiä A:n tarinasta lisää positiivisia merkityksiä, jotka auttaisivat irtosuhdetarinan liittämistä luonnolliseksi osaksi laajempaa sisäistä tarinaa.

Ongelmakäyttäytymisen syiden pohdintaa (5090-5170)

Sf: itse - toiset ihmiset

Np: R

A: No ei mää aattelin vaan... Ehän mä nyt ketään tapa enkä haka, hakkaa enkä, oo fyysisesti paha enkä, enkä mä halua olla niitäkää kohtaa ilkee mut että, tavallaan mä oon, aika vittumainen jätkä loppujen lopuks, siis, jos kattoo []. (T: mm) Aika mulkuu suoraan sanoen että

T: Joo... Miksi sun pitäs ajatella itseäsi mulkkuna?

A: No jos tommosta aatteleppa itelle jos joku

T: No, mä kysyn tän toisin sitte, miksi, sä järjestät sellasia tilanteita että sää joudut ajattelemaan itseäs mulkkuna?

A: Miks mää järjestän? (T: mm) Sanoppa se, emmä tiiä.

T: Eiks sun oo lupa pitää ittees hyvänä? Ketä se loukkaa jos

A: Jos mää tuolla vähä, [].

T: Ei, ei vaa ketä se loukkaa jos sä pitäsit ittees hyvänä, ei eikä, sellasena jonka ei tartte järjestää tällasia?

A: Niin ketä se loukkaa, (T: mm) niin tämä mun käytös.

T: Ei ei ei, vaan ketä se loukkais nimeomaan jos sä

A: jos mää pitäsin että se on hyvää tämä mun käytös.

T: Ei emmä kysy sitäkään. (A: vaan) Se ajatus tuli siitä että, et tuota niin, et et miksi sun pit- miks ihmeessä sun pitäs niinku tuntea, toistuvasti itses mulkuksi, (A: mm) ja et et tuota niin, jos aatellaan että, et se on semmonen, joka, jossa on aika paljo ihan tämmöstä ennalta määrättyä, sun elämäkokemusten määräämää, (A: mm) niin, mm-mä mietin että kuka se ois se ihminen, jolle on, jolle sä oot lojaali sillä että sä, järjestät tämmösiä ikäviä tilanteita sun, omassa mielessä oleva ihminen, ja et et tuota ketä, kuka se ois se, millä tavalla hän loukkaantus jos, jos sä et oiskaa, semmone et, sua kukaa vois sanoo mulkuksi?

A: Tää onki vaikee kysymys.

T: Nii mä saan siitä palkkaa.

A: Joo joo, joo, mut se on siis, kelle, nii. Kelle mä oon lojaali, sillon ku mä käyttäydyn...tuolla tavalla..ehkä se ongelma on just semmone et mä en tiedä sitä... Ehkä se on just se en tiedä. Niin ku mä sanoin sulle yhen kerran että, muilla ihmisillä on oikeus pyytää joltaki anteeks mullei oo ollut sitä mahdollisuutta.

T: Oikeutta pyytää anteeksi.

A: Nii, tai saada anteeks joltaki. (T: mm) Monet asiat elämässä ollu sellasia että, ei oo ollu semmosia ihmisiä lähellä.

Terapeutti esittää jälleen vaihtoehdoisen kertomuksen, joka auttaa näkemään A:n sisäisessä tarinassa tapahtuneen muutoksen. A:n vastauksessa terapeutin kysymykseen siitä, mikä on muuttunut, tulee ensin esiin tilanteen muutos (uusi ihmissuhde) ja heti perään sisäisen tarinan muutos.

Irtosuhteiden jatkaminen (5293-5306)

Sf: itse

Np: R

T: Mitä sä luulet A, kun sä oot käyny näitä asioita läpi, toki tää, terapia on varsin lyhyt (A: mm) mitä me on tässä tapailtu mutta että oot käyny läpi ja me on tehty tutkimusta ja, sä oot niinku ollu, halu- halunnu lähtee liikkeelle niin, mitä sä luulet oisko semmonen, täydellinen entiseen paluu sulle mahdollista?

Antasitsä semmoseen, itsellesi luvan?

A: Mitä se tarkoittaa siis mikä, mikä on se täydellinen entiseen

T: semmonen, et sä eläsit kahta elämää ja tuota nii jatkasit tätä seurustelusuhetta, yrittäsit ylläpitää sitä, mut et tuota niin antas- veisit hommat loppuun asti myös siellä baarissa et

A: [.. emmä usko et se, on mahdollista.

T: Mikä siis on muuttunu? (tauko)

A: Uusi ihmissuhde luonnollisesti on muuttunu mutta kyllä se niinku sisäisenki(?) että emmä halua sitä.

(T: nii)

Tässä vaiheessa terapeutti yrittää taas muodostaa uutta kertomusta. Hän kysyy, voisiko A:n ravintolakäyttäytyminen olla keino tuoda etäisyyttä parisuhteeseen ja näin säädellä suhteen läheisyyttä. A sanoo, ettei hän tietoisesti ole sellaista yrittänyt, mutta myöntää olleensa uudessa suhteessa hyvin varovainen sitoutumiseen ja läheisyyteen liittyvissä asioissa. Hän myös kertoo naisystävänsä juuri edellisenä päivänä todenneen A:n olevan jotenkin etäinen.

Etäisyyden/läheisyyden säätely ongelmakäyttäytymisen avulla (5322-5409)

Sf: itse - naisystävä

Np: R

A: ... Mut että, tietenki mä [ ] <(T: [ ]) [ ] niinku alitajunnassani nii älykäs että mä en mee minnekää pitkälle mikä aiheuttas niin suuria omantunnon tuskia että se vaikuttas siihen suhteeseen, mut toisaalta anto mulle mahdollisuuden tai aiheutti sen että mä oon etäällä [ ], nii epäaito, mut en ainakaan tietosesti tällästä ajatellu.

T: Mut et naisystäväsi tunnisti että sä oot.

A: Joo, kyllä... Sen takia mä kysyinki että, että onko tää semmonen, tyypillinen tapa, tiedostamatta

T: eiku mu- must tuntuu et et tuota niin yks asia mitä tää voi palvella sun, sisäisessä maailmassa ja ihmissuhteessa on et se on sun väline säädellä niinku sitä että, miten lähelle toinen pääsee. Se on voinu liittyä myös sun aviosuhteeseesi.

A: Nii siis tää..törrtöily tai siis tämä mun tekeminen tuolla

T: nii nää tämmöset, viettelyt että..

A: onko se

T: ja nyt kun sulla on avioero takana joka on enemmän tai vähemmän traumaattinen ni, onko entistä vaikeempi sanoo tota nii, sun tälle naisystävälle et mä tarten sua, et et

A: on, se oli varmaan mutta ei, emmää, mä oon, mulla, me puhutaan niin paljon ja monenlaisista asioista tuota että, (T: mm) mut mut...nä keskustelut on kuitenkin saanu aikaan sellasia asioita että mulle tapahtuu aina semmosia hallitsemattomia asioita

Kertomus läheisyyden säätelystä ei näytä ensin sopivan A:n sisäiseen tarinaan, vaan se jää taustalle seuraavan tapaamisen ajaksi. Jotain kuitenkin tapahtuu sisäisessä tarinassa, sillä seuraavalla kerralla A kertoo olleensa ”pallo hukassa” edellisen tapaamisen jälkeen. He pohtivat terapeutin kanssa muutosta ja sen seurauksia. Terapeutti kysyy, pelottaako muutos A:ta.

Muutokset ja niiden pelottavuus (5643-5672)

Sf: itse

Np: I

A: Mut nii emmä tiää, niinku sillee..mitenkä se asia ilmenis että tuota jos []?

T: Mm, kerro sinä.

A: Emmä tiedä, se on vähä semmonen tunne, kyl mä pelkään jos [] mutta että emmä tiedä, mitä se..kyllähän se pelko on tullu onhan se aika, emmä voi kiistää sitä... pelko liittyy siihen tilanteeseen ku on pallo hukassa, siis hämmentyny että ei hallitse sitä, se on se (T: mm)...

Np: R

mitä se kuvastaa? Ku on pallo hukassa. Että homma etenee vai...

T: Mitä sä aattelet sen kuvastavan?

A: Niin miten minä ajattelen.

T: Mm...

Parisuhdetarinassa avioero on jäänyt pitkäksi aikaa taustalle, mutta siihen palataan vielä lopussa. A kertoo siitä, miten kostoajatukset entistä ystävää kohtaan tulevat yhä edelleen mieleen lähes päivittäin. Tässä kohtaa tarina ei siis ole vielä muuttunut, vaikka A selvästi toivoisi sitä. Toisaalta hän huomaa, että jotain on muuttunut parisuhdetarinassa.

Naisystävän kanssa käyty keskustelu omasta muutoksesta (6273-6298)

Sf: itse - naisystävä

Np: E

A: Tossa käytiin mielenkiintoinen keskustelu, tän mun naisystävän kanssa täs, iha lähiaikoina että, mä jotenki kysyin et onks mä muuttunu mitenkää viime aikoina ni, se vaan totes että, sä kestät nykyään paljo enemmän, että siinä mielessä se on hirveen iso muutos, että jatkat vaan tuolla, linjalla että, ja mä kysyin perustelua ni hän sano vaan että, että, sää oot nelkyt vuotta todennäköisesti kasvanu maailmassa missä sä oot vain ja ainoastaan ottanut vastaan ja kestänyt, ja todennut että sinä kestät, nyt sinä et enää viitsi kestää kaikkea että, (T: mm) sinusta on tullu vahvempi, eli, en oo enää se että sama tasanen vaan nykyään, reagoin, (T: mm) tuo aika jä-, mä en oo sitä niinku ite, mut tällänen muutos kai mulle tapahtuu ni minusta se on vaa hyvä, (T: joo) et, että tuota

T: miltä se tuntu kun N sen sano?

A: Hirveen kivalta tottakai, (T:joo) et joku huomaa jotakin.. joku huomaa jotakin.

Terapeutti tuo uudestaan keskusteluun kertomuksen läheisyyden säätelystä parisuhteessa. Hän kysyy, olisiko A:n ”pallo hukassa” -olo erään tapaamisen jälkeen voinut johtua siitä, että tämän tapaamisen lopussa kyseinen kertomus tuli esiin. Nyt A alkaa itsekin pohtia tätä kertomusta.

Läheisyyden/etäisyyden säätely ongelmakäyttötymisen avulla (6477-6537)

Itse - naisystävä/läheiset ihmiset

Np: R

A: Joo, varmaan se saatto olla se... Joo niin, joo kyl se se on, se on nimittäin, se on mielettömän arka ja tämmöne jännä asia että, säätelenkö minä, tunteitani jotaki ihmistä kohtaan sillä että minä, käy-

T: teet, teet jotaki muuta.

A: Nii. (T: mm) Se ois aika hurjaa, hurjaa hommaa jos näin ihminen

T: mut nii ihmiset tekee.

A: Tekeekö?

T: Eri asioita tekemällä, juuri tolla lailla, säädellään niinku...

A: Eli, voiko sen toisinpäin kääntää mä en ole vielä varma suhteestani, tai tunteistani, N:ää kohtaan?

T: Tuo oli sun tulkinta.

A: Nii niin oli, niin oli mutta..vai, nii, vai oonko mää..

Terapeutti esittää kertomuksesta oman versionsa, joka on hieman erilainen kuin A:n. Terapeutin näkemyksen mukaan A on elämässään joutunut pärjäämään paljon yksin ja huolehtimaan itse itsestään. Toisen ihmisen tarvitseminen ei ole kuulunut tähän kuvioon. Nyt A on tilanteessa, jossa hän huomaakin tarvitsevansa toista ihmistä, ja tämä saa hänet pyrkimään etäämmälle kyseisestä ihmisestä. Kertomus herättää A:ssa paljon pohdintaa, joka osittain vaikuttaa melko abstraktilta tai epämääräiseltä. Kenties hän yrittää yhdistää kertomusta sisäiseen tarinaansa, mutta tämä ei vielä onnistu ilman jommankumman tai molempien uudelleenmuotoilua.

Läheisyyden säätely ihmissuhteissa (6566-6632)

Sf: itse - läheiset ihmiset

Np: R

A: (huokaus)... Enemmänki nii nii, emmä tiiä mä oon aina ajatellu et mä oon lojaali itelle että mä etin vaan niitä vapauksia sitte. Sitoutuminen johonki ihmiseen on niin mahottoman vaikeeta, ainaki tällä iällä jo kokee että, omat rajansa [], mut omalla, omalla tavallaan, se vapauski kiehtoo. (T: mm) Mut taas se..jos ois täydellinen, voi olla täysin yksin poikamies, ni se...se se..vapaus onki niin suuri että mää en koe että mä osaisin edes hallita sitä. (T: mm) Ja siihen sit tulee semmone että, tulee se toisen ihmisen joka toisaalta, [] että on lähellä joku ihminen lähellä sit toisaalta niinku, ainaki mulle [] se tuo semmosia rajoja ja, (T: mm) ihan järkeviä rajoja, (T: mm) pohdintaa ja muuta. (T: mm) Mihi ei mihi ei välttämättä, liity sana rakastaminen tai rakkaus mut semmonen, säätely.

T: mm...

(tekstiä poistettu)

A: Nii. Nii siino vaan nii erilaisia nää tilanteet että, (T: joo) siis se läheisyyden säätely että..nytte on, ihmisen kanssa...joka on, <(T: []) älyllisesti no sanotaa tää on kumminki, vaikea sanoa mutta että, älyllisesti suunnilleen samalla tasolla, ja, (T: mm) ja sit sillon vaatii. (tekstiä poistettu) On tämä homma ainaki saanu minut miettimään, vai onks, mä tänään, kysyinki, vai olikse eilen, tossa illalla että onko mää, onko semmosta ku neljänkympin kriisi, [] nää kaikki muut ni se ois luonnollista [] niinku sillee että nyt ollaan jossai...niinkun..muutosvaiheessa että ei niinku, kaikki oo sillee niinku selvää, vielä, että mitä oottaa tulevaisuudelta ja mitä aikos tehdä, mitä teen kun olen iso, vai joko minä olen iso joka on tässä tehny sitä lopullista, (T: mm)...Tuliko vastausta en tiä.

Viimeisessä tapaamisessa A pohtii terapian vaikutuksia sisäiseen tarinaansa ja tarinassa tapahtuneita muutoksia. Hän uskoo olevansa fiksumpi alkoholinkäytössään ja sanoo, ettei koe tarvitsevansa irtosuhteita enää. Hänen mielestään ratkaiseva tekijä tämän muutoksen käynnistymisessä on ollut se, että uudessa parisuhteessa hän on joutunut teoistaan vastuuseen. Terapeutti kysyy, voisiko A:n ja N:n suhde kestää vielä vastaavanlaista käyttäytymistä.

Nykyisen parisuhteen vaikutus irtosuhteisiin (6984-7022)

Sf: itse - naisystävä

Np: R

A: Ja sit toisaalta nii, nää tämmöset...varmaan neki liittyy tähän avioeroon ja tämmöset muut että tuliko se tää uus suhde liian nopeesti tai muuta ja sitte ku tuonne kapakoissa [] ja tekee niitä, tai mä en oo kyllä silleen päässy kokeilemaankaan mut että, ne mitä nyt on käyny [], tuntuu jotenki että on fiksumpi mutta emmä mistäs sen tietää.

T: Mm..Öö..tuohon vois kysyä sillä lai et tuota niin, et tuntuu että on fiksumpi et liittyykö se siihen että ei oo itsellä sitä, itsesyytöstä ja morkkista niistä tekemistä jälkeinpäin? Ei oo tarvetta tehdä semmosia asioita.

A: Niin siitä kai se onki ei oo tarvetta tehdä niitä asioita. (T: joo) Et jos se ois ni tekis kans niitä sit.

T: Ja tää oli ilmeisesti tärkeä vaihe jotenki että sulle jossaki vaiheessa rupes tulemaan niistä se, morkkis.

A: Nii, tai riittävän..tai nii, morkkis on aina ollu mut tuota sillä lailla et niistä joutu niinku sitte, seurauksistaki vastuuseen.

T: Joo. N:n kanssa. (A: mm) Joo...

A: Kun niitä nyt vuoden aikana kolme tapahtu mitkä [] ni ei niitä nyt, (T: joo) kyllähän siinä nyt ruppee toinenki miettii et mikä tuon, päässä oikeen on

T: vieläkö teidän suhde kestä lisää niitä?...

A: Teitpä vaikean kysymyksen. Emmä..sit vois miettiä että onko se mulle se suhde niin merkittävä että, (T: joo) että pitää semmosia niinku...tehdä ni sitä mä oon paljo miettiny että, mikä helvetti sen saa niinku, vaikka pitää ja rakastaa(?) ja haluaa olla toisen kanssa mut sitte just ku saa, käy jossain tuolla ni sen haluaa siellä sen..kokeilun taas tehdä. Nyt en oo <(T: mm) kyllä tehny harrastanu mut että sillee.. (T: mm)

A sanoo, että puhuminen omista asioistaan on ollut tärkeä muutos, jonka uusi parisuhde on saanut hänessä aikaan. Aikaisemmin hän ei ole käynyt tällaista keskustelua. Uusi parisuhde on siis sellainen situaatio, jossa hän ensimmäistä kertaa on avoimesti kertonut sisäistä tarinaansa toiselle ihmiselle ja tullut kuulluksi ja hyväksytyksi. Terapia on situaationa hyvin samanlainen, vaikka suhde ihmisten välillä on erilainen. Situaation muutos parisuhteessa on ensin käynnistänyt muutoksen sisäisessä tarinassa ja tämä muutos on ilmennyt draamassa avun hakemisena omiin ongelmiin. Terapiasisituaatio on

mahdollistanut sisäisen tarinan muutoksen jatkumisen. Tarinan muuttuminen on jälleen muuttanut draamaa ravintolakäyttäytymisen suhteen.

Parisuhteen vaikutus asioiden käsittelyyn (7212-7231)

Sf: itse - naisystävä

Np: R

T: Pystytkö, tai voitko vielä eritellä, vähä pitemmälle, mitä tunnet saanees tästä?

A: Puhumisen alottaminen on mun mielestä kans tärkeätä.

T: Puhumisen alottaminen. (A: nii) Joo... Alotitsä sen täällä, vai olitsä alottanu jo N:n kans?

A: N sen alotti.

T: Joo. Näin, tämä on mullaki semmonen vahva tunne että jotaki, sinulla oli jo, menossa, kovaa vauhtia kun sä otit yhteyttä.

A: Joo... Olihan se siis, uus suhde ja, siihen liittyy että ensi kertaa sai jutella ss, siinä tuli paljon semmosta keskustelua mitä ei ollu aikasemmin koskaan käyny, (T: mm) sit toisaalta siinä sattu nämä, muutamat töppäykset,

(T: mm) se rattijuopumus ja, (T: mm) pari kolme [] siinä tuli taas, kohellettua. (T: joo)...mitä ei niinku voinu enää silleen sivuuttaa niinku aikasemmin oli sivuuttanu.

T: Joo.. Nii, mer-, merkitseekö se sitä et et, että sää et myöskään halunnu niitä sitten lopulta sivuuttaa et, tuota niin tää, sun suhde N:ään on sulla jotenki..eri-, erilaisella pohjalla nyt sitte ni, (A: kyllä sitähan se on) että siinä sillai.

A: Kyllä...sitä se on... Ja toisaalta nii siinä sitte jotenki tuli semmonen tunne että pakko tästä on niinkun kypsyä pois.

Lopussa sosiaalinen tarinavaranto nousee merkittävään asemaan sisäisen tarinan pohdinnassa. A ja terapeutti keskustelevat siitä, että A voisi kirjoittaa kirjan kokemistaan irtosuhteista. A sanoo pohtineensa itsekin kirjan kirjoittamista, tosin toteaa sen olevan hieman arveluttavaa entisen vaimon vuoksi.

Kirjan kirjoittaminen irtosuhteista (7232-7301)

Sf: itse – vieraat naiset

Np: R

A: Mää oon muuten miettiny sitä monta kertaa et mä kirjotan niistä kirjan [], se ois vaa helpompi kirjottaa jos mä oisin kirjottanu sen sillai että mä en ois ollu naimisissa. (T: mm) Mä kerran näin, siiton nyt pitkä aika mut se jäi mun mieleen, se oli elokuva joka kerto ranskalaisesta miehestä jolloli, vähä samanlainen taipumus ku mulla et se meni vaa ja iski naisia et ei se mitään pahaa halunnu se halus vaan olla niitten kanssa ja, (T: joo) ja ja, halus sitten ja aina silloli hyvä olla ainaki sen yhen yön ja, (T: joo) mutta se ei halunnu mitään suhdetta niihin.

T: No ootsää halunnu jollekki pahaa tekemään?

A: En, en, en

T: et ei, ei teiän niinku, motiiveissa nii isoo eroo ole sitten.

A: Ei, ei. No [] mua kiinnostoi mut mä en muista sitä loppuanalyysiä, mihin se sitten päätty se homma koska se kuitenkin johti siihen että..joillekuille jäi, väärä kuvitelma siitä asiasta. (T: joo) Ja joillekuille jäi kai- kaipaus sitä miestä kohtaan, (T: mm) [] se mies, oli sitten petturi mitä kaikkee mahdollisesti se olikin että.

T: Mm. Onhan Suomen kaunokirjallisuudessaki yks tämmönen kirja ainaki.

A: Jaa, kuka sen on kirjottanu?

T: Laulu tulipunasesta kukasta. Linnankoski.

A: No nii, niin on.

T: Joka kertoo, toki se kertoo niinkun nuoren miehen siitä et et miten hän viettelee toistuvasti naisia, ja sitten kun hän, hänelle tulee nainen joka on hänelle tärkeä, niin tää hänen menneisyytensä yhtäkkiä, heitetäänki hänen eteensä. (A: joo, joo) Ja hän, joutuu aikamoiseen kriisiin siitä, siitähän siinä on, monella tavalla kysymys.

Ajatus kirjan kirjoittamisesta saa A:n erittelemään toimintaansa ravintolassa tarkemmin kuin missään vaiheessa aikaisemmin. Kenties oman tarinan liittäminen osaksi laajempaa tarinoiden kokoelmaa auttaa paremmin hyväksymään omaa käyttäytymistään, jolloin siitä on helpompi puhua. Kertomus irtosuhteista siis muuttuu tässä vaiheessa jälleen.

Ihmisten ohjailu (7302-7332)

Sf: itse - toiset

Np: R

A: Joo joo, joo... Se on vaan siis ongelmaksi sen tekee aina se että..et siitä tulee niinku sellanen... semmonen, koska siis tavallaan se toiminta siellä baaritiskin ääressä ku mä mietin ni se on, se on, se on tavattoman taitavaa ja semmosta, hienovaraista toimintaa ei se oo mitään hölmöjen, (T: nii) hommaa. (T: nii) Et sää saat sen toisen ihmisenki ajattelemaan haluamalla tavalla, haluamaan, haluamiasi asioita, (T: nii) ja se että ihminen, ihmiset reagoi eri asioihin eri tavalla että miten sä oivallat sen miten se toinen reagoi ja sit sä rupeet, (T: mm) käyttämään sitä hyväks, siis tavallaan, (T: mm) mutta sillä tavalla et se toinenki hyväksyy sit sä teet pelisäännöt, mut toinen vaa, varmasti toinen ei hyväksyisi mutta sä os-, [] ajattelemaan miten nää pelisäännöt menee ni, sit se loppujen lopuksi siitä tulis semmonen hirvittävä ja pelottava analyysi tavallaan siitä että millä tavalla ihmiset on ohjattavissa, (T: mm) (tekstiä poistettu) että se on aika pelottavaa että ihmiset, pystyy tolla tavalla käsitteleen toista. Ja siitä tulis ni sitä pystys ku sen a-analyysin menis niinku tekee sen monelle ihmiselle ja aina mietti että miten tää strategia toimis tässä näin ja näin..sit siinä ruppee jotenki miettii että [] helvetin hullu ku saat ittes et siis, minkä..takia, sinä teet näin vai onko mulle joku tehny näin että mullon tarve tehdä näin muille, vaikka mä ihan, hyvää tarkotan sillee et emmä mitään pahaa mutta että, kuinka ohjailtavissa ihmiset on. Eikä se kato koulutustasoa tai älyä tai tollee se on, ihan riippumatta. Komee tai ruma tai kaunis tai siltä väliltä oleva niin, se on aivan siis käsiteltävissä []. (T: mm)... Et siinä vaa et siinä niinkun, ruppee niinkun

Seuraavassa lainauksessa näkyy samankaltainen sisäisen tarinan nouseminen lähelle pintaa, joka tapahtui aikaisemmin parisuhdetarinan toisessa jaksossa.

Syiden ja selitysten etsiminen ongelmakäyttäytymiselle (7373-7445)

Sf: itse

Np: I

mutta mä vaan muistan että senki jälkeen mua rupes helvetisti pelottamaan että, onko tää todella, tämmöstä että..että silleen nää ihmissuhteet ja niitten merkitys, sai niinku iha uuden, toisaalta mä oon kokenu sitte näitten keskustelujen pohjalta niin..positiivisesti sen että mä haluan tuntee joitaki ihmisii, kohtaan..[] tavallaan kunnolla joskus viime vuojen puolella, millon se muutos sit on alkanu, et mä haluan jo tuntee jotain, tai haluan mä oon ehkä halunnu mut että mä en oo..en oo sillee antanu sille []...

A pohtii sitä, miten positiivisia kaikki terapian aikana tapahtuneet muutokset ovat olleet. Hän sanoo uskovansa, ettei mikään tapahtuma voisi enää viedä häntä takaisin entiseen, toisin sanoen muuttaisi sisäistä tarinaa. Hän kuitenkin huomaa myös sen, miten

muutokset ovat saaneet hänet näkemään entisen käyttäytymismallinsa tavallaan ulkopuolelta, eikä tämä näky ole mitenkään miellyttävä. "Vanhaa" tarinaa onkin vaikea sovittaa yhteen uuden kanssa. A on kuitenkin sitä mieltä, että tällainen yhdistäminen täytyy tehdä.

Syiden ja selitysten etsiminen ongelmakäyttäytymiselle (7373-7445)

Sf: itse

Np: R

(A:) Eli siis, tavoite ois se, pyrkimys mikä mulla on ni on niinku saaha se..se se tavallinen...A sieltä esille taas et tuota..mut ehkä se sieltä sitte tulee, emmä tiedä, mää, ymmärrätsä mitä mä tarkotin äsken?

T: Kyl mä, luulen et mää tavotan siitä

Lopuksi terapeutti esittää eräänlaisena tiivistelmänä oman käsityksensä A:n terapian keskeisistä sisällöistä ja prosesseista. Tällä tavoin tarina siirtyy terapeutin kautta osaksi sosiaalista tarinavarantoa.

Terapeutin ajatuksia asiakkaasta, erityisesti parisuhteesta (7470-7494)

Sf: terapeutti - asiakas/ asiakas - naisystävä

Codes: [reflexive] (s. 53)

A: Mutta mää nyt varsin kysyn vaa että, ku sä oot täs käyny ja oot tehny tutkimusta täältä niin, ootko sää ite, saanu mitää uutta, ideoita?

T: Tästä meidän, (A: mm) keskustelusta?... Olen saanut, mää oon niin sisällä tässä näissä meidän keskusteluissa <(A: mm) vielä et siitä on aika vaikee, (A: mm) irrottautua mut et tuota niin..joku, joku se, tavallaan et et tuota ni miten nää kuitenkin on asiakaslähtösiä aina nää asiat, <(A: joo, joo) ja et et tuota ni miten, miten, kyl se on ihan selvää et et tuota niin..tää on, ollu sun prosessis, (A: nii, joo) ja et et tuota nii..toisaalta sitte taas, et miten, se, se on myös ollu ehkä semmonen, uudestaan oppimisprosessi et miten niinkun, itse asiassa, toisaalta yksinkertaisista asioista on kyse että et tuota niin, uskaltaako tykätä toisesta ihmisestä (A: mm) uskaltaako sanoa ääneen et sitä tarvitsee, (A: mm) miten sitten tuota niin, säilyttää omat rajansa ku se toinen tulee tärkeeksi. (A: mm) Jotenki mää nään että, jostaki tämmösisistä asioista sun elämässä, ehkä molemmissa avioliitoissa tai siis avioliitossas ja myös tässä, suhteessa N:ään on siis, kyse että, et tuota..et tämmöset, etäisyyden ja läheisyyden, intimitetin säätelykysymykset niinku on tuntuu hirveen tärkeiltä..

4. POHDINTA

Narratiivisessa tutkimuksessa ei voida välttää tulkintoja: kokemukseen suuntautuminen ja siitä kertominen, suullisen kerronnan muuttaminen tekstiksi, tulosten analysointi ja tutkimusraportin lukeminen ovat vaiheita, joissa kaikissa tapahtuu tulkintaa. (Riessman, 1993). Tällaisia tulkintoja ei ole tarkoitus yrittää eliminoida, mutta tutkijan on tärkeä tiedostaa ne. Tätä tutkimusta tehdessäni ja siitä kirjoittaessani olen pyrkinyt tunnistamaan paitsi omia tulkintojani, myös muistamaan sen, että jo ennen varsinaisen tutkimuksen aloittamista asiakkaan ja terapeutin välisessä vuorovaikutuksessa on syntynyt monia tulkintoja, jotka vaikuttavat tutkimuksen tuloksiin.

Tutkimuksessani oli kaksi peruskysymystä tai ongelmaa. Ensimmäkin pyrin selvittämään, (1) miten asiakkaan kertomukset parisuhteesta ja irtosuhteista jakautuvat Anguksen ja Hardtken (1994) teorian mukaisesti narratiivisiin prosesseihin. NPCS-menetelmällä saaduista tuloksista ei tässä tutkimuksessa voi tehdä kovin pitkälle meneviä johtopäätöksiä, koska tulokset eivät koske koko aineistoa. Seuraava pohdinta liittyy siis ainoastaan siihen osaan terapian vuorovaikutusta, joka koskee parisuhdetta ja irtosuhteita. Tässä vuorovaikutuksessa on kaiken kaikkiaan eniten refleksiivisiä narratiivisia prosesseja (55) ja vähiten internaalisia narratiivisia prosesseja (17). Internaalisten prosessien vähyys sopii yhteen A:lle tehdyn persoonallisuustutkimuksen tulosten kanssa. Tutkimuksen mukaanhan hänellä on taipumus kontrolloida tunneilmaisuaan ja käsitellä vaikeita asioita älyllisin keinoin. Toisaalta refleksiivisten prosessien runsaus viittaa siihen, että A:lla on kykyä tunteiden käsittelyyn. Refleksiiviseen prosessityyppiin sisältyy tunteiden, ajatusten ja kokemusten erittely. Kenties A:n on vaikeaa suoraan ilmaista tunteitaan, mutta hän kykenee kuitenkin tunnistamaan ja pohtimaan niitä.

Irtosuhteisiin liittyvissä aihealueissa erilaisia narratiivisia prosesseja oli enemmän kuin parisuhteeseen liittyvissä aihealueissa (irtosuhteet 65, parisuhde 48). Molempien pääteemojen kohdalla narratiivisten prosessien jakautumisessa on sama ilmiö kuin koko aineistossa: refleksiivisiä prosesseja on eniten (irtosuhteet 33, parisuhde 22) ja internaalisia vähiten (irtosuhteet 10, parisuhde 7). Luvut ovat kuitenkin sen verran pieniä, ettei niiden perusteella kannata arvioida parisuhteeseen ja irtosuhteisiin liittyvän

keskustelun välisiä eroja tai yhtäläisyyksiä.

Narratiivisten prosessien ajallisen jakautumisen tarkastelu osoittaa, että eksternaaliset ja internaaliset prosessit vähenevät terapian edetessä. Ajallisen jakautumisen kohdalla on muistettava, että keskimäinen kolmesta aikajaksosta on muita lyhyempi. Refleksiivisiä prosesseja on kahdessa ensimmäisessä jaksossa yhtä paljon, kolmannessa ne lisääntyvät huomattavasti. Angus ja Hardtke (1994) havaitsivat tutkimuksessaan, että hyvään lopputulokseen päätyneissä psykoterapioissa refleksiivisiä prosesseja oli eniten ja ne myös lisääntyivät terapian edetessä. Tuloksen perusteella voisi siis olettaa, että tämän tutkimuksen kohteena olevassa psykoterapiassa tapahtuu myönteistä kehitystä parisuhdetta ja irtosuhteita koskevassa keskustelussa. Tulos ei kuitenkaan kerro mitään siitä, mitä terapiassa kokonaisuutena tapahtuu. Tutkimuksen ulkopuolelle jää monia aihealueita, jotka muodostavat suuren osan terapian vuorovaikutuksesta.

Toinen tavoitteeni oli tutkia, (2) millaisia ovat asiakkaan parisuhteeseen ja irtosuhteisiin liittyvät sisäiset tarinat ja miten nämä tarinat ja/tai niiden keskinäinen suhde muuttuvat psykoterapian aikana. Tutkimuksen ensimmäisessä aikajaksossa eli neljän ensimmäisen terapiatapaamisen aikana parisuhdetarinassa painottuu avioeron pohdinta sekä entisen ja uuden parisuhteen vertailu. Vaikka A myöntää avioliitossa olleen jotain hyvääkin, hänen tarinassaan erottuu kuitenkin jonkinlainen jako huonoon avioliittoon ja hyvään uuteen parisuhteeseen. Tämä jako säilyy toisessakin aikajaksossa, mutta tarina muuttuu jonkin verran. Painopiste siirtyy avioerosta uuteen parisuhteeseen ja sen mukanaan tuomiin positiivisiin asioihin. Vaikka parisuhdetarina tavallaan jakautuu ajallisesti entiseen ja nykyiseen, se näyttää silti muodostavan selkeän kokonaisuuden. Irtosuhdetarina ei rakennu samalla tavalla. Siinä erottuu toisistaan poikkeavia kertomuksia, joilla ei ensin näytä olevan kovin paljon yhteyttä. Sekoilija-kertomuksen negatiivinen sävy on kaukana siitä hyväksyvyydestä, jota Nuori poika – kertomuksesta välittyy. Tarinan edetessä nämä kertomukset kuitenkin lähenevät toisiaan ja irtosuhdetarinasta löytyy päähenkilö, jossa on piirteitä molemmista kertomuksista. Toisessa aikajaksossa mukaan tuleva kolmas kertomus, Jännityksen etsiminen, jäsentää irtosuhdetarinaa paremmin yhtenäiseksi kokonaisuudeksi. Kaiken kaikkiaan irtosuhdetarinan hahmottaminen oli aluksi paljon vaikeampaa kuin parisuhdetarinan, koska siinä ei ole selkeää ajallista rakennetta tai johdonmukaista juonenkulkua, jota voisi seurata.

Parisuhde- ja irtosuhdetarinoiden kietoutuminen vähitellen yhä enemmän yhteen on mielenkiintoinen muutos. Vaikka tarinoiden välillä näkyy yhteyksiä terapian alusta lähtien, ne pysyvät kuitenkin selvästi erillään kahdessa ensimmäisessä aikajaksossa. Kolmannessa jaksossa ei kuitenkaan voi enää selvästi erottaa kahta erillistä tarinaa, vaan parisuhde- ja irtosuhdetarinat muodostavat nyt yhden kokonaisuuden. Draamassa tapahtuva muutos (A käy ravintolassa puhumassa naisille, mutta ei jatka pidemmälle) vaikuttaa näiden sisäisen tarinan eri osien yhdistymiseen, mikä puolestaan eheyttää tarinan rakennetta ja tuo siihen juonellista mielekkyyttä. Tästä muuttuneesta tarinasta tulee osa A:n henkilökohtaista tarinavarantoa ja terapeutin, kuten myös tämän tutkimuksen kautta se liittyy laajempaan sosiaaliseen tarinavarantoon. Sekä narratiivisissa prosesseissa että sisäisessä tarinassa tapahtuneet muutokset viittaavat siihen, että A on psykoterapiassa löytänyt entistä mielekkäämpiä keinoja jäsentää ja ymmärtää omaa elämäänsä.

Empiirinen aineisto ei voi yksiselitteisesti todistaa teorioita vääriksi tai oikeiksi, mutta se voi synnyttää argumentteja joidenkin teoreettisten ideoiden puolesta tai niitä vastaan (Alvesson & Sköldbberg, 2000). Tämän tutkimuksen tavoite oli ymmärtää ja kuvata yhden henkilön parisuhteisiin ja irtosuhteisiin liittyviä ilmiöitä ilman teoreettisia etukäteisoletuksia kyseisistä ilmiöistä. Tämän vuoksi valitsin teoreettiseksi lähestymistavaksi narratiivisen tutkimusmenetelmän. Tutkimukseni teoreettiset etukäteisoletukset liittyivät ainoastaan narratiivisen prosessiteorian käsityksiin psykoterapiasta sekä tarinallisen kiertokulun teorian käsityksiin ihmisten tavasta jäsentää elämäänsä ja kokemuksiaan. Palaan kuitenkin nyt johdannossa esitettyihin teorioihin rakkaudesta, parisuhteesta sekä seksuaalisuudesta ja tarkastelen A:n tarinoita niiden valossa.

Kuten olen luvussa 2.2.2. kertonut, A on adoptiolapsi, joka ei ole koskaan tavannut biologista äitiään. Tässä tutkimuksessa ei ole käsitelty A:n lapsuutta, vaikka se muodosti merkittävän osan koko terapiakeskustelun sisällöstä. Lapsuuteen ja vanhempiin liittyvät asiat kuitenkin nousivat välillä esiin myös parisuhde- ja irtosuhdeteemojen sisällä. Tämän vuoksi olen jonkin verran pohtinut lapsuuden merkitystä A:n sisäisessä tarinassa. Haluan kuitenkin korostaa sitä, että esittämäni tulkinnat ovat subjektiivisia, vaikka ne perustuvat teoreettiseen tietoon. Ne eivät ole kuvauksia objektiivisesta todellisuudesta vaan ainoastaan mahdollisia vaihtoehtoja useista erilaisista tulkinnoista.

Objektisuhdeteorian käsitys äiti-lapsi-suhteen vaikutuksesta yksilön myöhempiin läheisiin ihmissuhteisiin tuo mielenkiintoisia näkökulmia A:n tarinaan. Hän itse kertoo kaivanneensa lapsesta asti biologista äitiään ja uskoo, että tämä olisi ymmärtänyt häntä paremmin kuin kasvatusäiti. Biologinen äiti näyttytyy jopa eräänlaisena ideaaliäitinä ja A:lla on yllättävän selvä mielikuva hänen luonteestaan, vaikka he eivät ole koskaan tavanneet toisiaan. Hän kertoo myös entisen vaimonsa muistuttavan luonteeltaan hyvin paljon kasvatusäitiä. Uutta naisystävänsä A kuvaa ymmärtävänä ja sanoo tämän tukevan hänen hyviä puoliaan. Objektisuhdeteorian perusteella voisi ajatella, että ensimmäisessä parisuhteessaan A on elänyt uudelleen suhdetta kasvatusäitiin, muttei ole kyennyt ratkaisemaan oidipaalisia ristiriitoja. Hän ei puhu mitään suhteen seksuaalisuudesta, ainoa todiste sen olemassaolosta ovat neljä lasta. Kuitenkin hän kertoo useista kymmenistä, jopa sadoista seksisuhteista vieraiden naisten kanssa avioliiton aikana. Uusi parisuhde näyttytyy objektisuhdeteorian valossa A:n tilanteessa mahdollisuutena elää todeksi kaivattu suhde biologiseen äitiin. Tämänkään suhteen yhteydessä A ei kerro mitään sen seksuaalisesta ulottuvuudesta. Kertomusten perusteella ei itse asiassa voi tietää, onko suhteessa seksiä lainkaan. Ei voi tietenkään olettaa, että ihmiset yleensä puhuisivat näin lyhytkestoisessa psykoterapiassa parisuhteensa seksuaalisuudesta. Koska A kuitenkin kertoo toistuvasti viettelevänsä vieraita naisia, on mielenkiintoista, ettei hän mainitse sanallakaan parisuhteen seksiä. Emotionaalinen läheisyys ja siihen liittyvät ongelmat tulevat esiin parisuhdetarinassa, fyysinen läheisyys ainoastaan irtosuhtetarinnassa. Emotionaalinen ja seksuaalinen intimitetti eivät siis yhdisty A:n sisäisessä tarinassa. Seksuaalisuuden ja emotionaalisen läheisyyden yhdistyminen on Kernbergin (1991) mukaan yksi parisuhteen perusedellytyksistä.

Objektisuhdeteorian pohjalta voisi myös kysyä, etsiikö A irtosuhteistaan ideaaliäitiä, jota hän on koko elämänsä kaivannut. Tämä ajatus sopisi yhteen sen seikan kanssa, että avioliiton aikana hän ei ole kokenut irtosuhteita ongelmana. Jos hänen ensimmäinen parisuhteensa on edustanut suhdetta kasvatusäitiin, hänelle on voinut olla luonnollista etsiä vieraista naisista ideaaliäitiä, jota hän on lapsenakin kaivannut. Jos taas uusi parisuhde edustaa mahdollisuutta toteuttaa kaivattu äitisuhde, ideaaliäidin etsiminen ei enää olekaan perusteltua, vaan siitä tulee ongelma. Parisuhde sinänsä ei kuitenkaan vielä riitä poistamaan ongelmaa, jos oidipaaliristiriita jää ratkaisematta. Edellisen kappaleen pohdinta emotionaalisen läheisyyden ja seksuaalisuuden yhdistymättömyydestä A:n

sisäisessä tarinassa viittaa siihen, että oidipaaliristiriita on vielä ratkaisematta.

Rakkaus on yksi parisuhteen kulmakivistä (Kernberg, 1976). Tutkiessani A:n sisäistä tarinaa jouduin miettimään tuota väittämää, jonka itsekin allekirjoitan. Rakkaus ei tullut esiin tarinassa kuin muutaman kerran. Terapeutin kysyessä rakastaako A naisystävänsä hän vastaa pohtimalla, ”mitä se tarkoittaa se rakastaminen”. Terapeutti jatkaa sanomalla ”tää on ihan tämmönen tunnekysymys älä rupee analysoimaan”, johon A sanoo ”kyllä”. Myöhemmin A kertoo, että toisen ihmisen läheisyys tuo hänelle järkeviä rajoja ja pohdintaa. Hän jatkaa että siihen ”ei välttämättä liity sana rakastaminen tai rakkaus mut semmonen, säätely.” Kertaakaan A ei suoraan sano rakastavansa naisystävänsä tai rakastaneensa vaimoaan. Hän kuitenkin sanoo: ”mää tiedän sen että mun sisällössä elää...hyvin herkkä, toisia ihmisiä rakastava ihminen mut se ei jostaki syystä sieltä situu...esille”. Mielestäni tarinassa jää epäselväksi se, onko rakkaus ollut A:n parisuhteiden kulmakivi. Tämä saattaa tietysti liittyä A:n taipumukseen kontrolloida tunneilmaisuaan.

Lusterman (1997) käsittelee miesten toistuvaa uskottomuutta ja donjuanismia sukupuoliroolien näkökulmasta. Kernberg (1995) puolestaan tarkastelee donjuanismia psykodynaamisesta objektisuhdeteoreettisesta viitekehystä käsin. Molemmissa näkökulmissa on joitakin yhtymäkohtia A:n tarinaan. En kuitenkaan aio tämän tutkimuksen perusteella väittää, että A:n ongelma on donjuanismi. Hänen käyttäytymisessään on piirteitä kyseisestä ilmiöstä, mutta myös sellaisia piirteitä, jotka eivät donjuanismin määritelmään sovi.

Lustermanin (1997) mukaan "Don Juan –miehellä" on pakkomielle viettellä ja hylätä naisia, eikä hänen toiminnassaan ole mitään sattumanvaraista. Seksuaalisella vetovoimalla ei näytä olevan suurta merkitystä, vaan naisen viettely on tehtävä, joka pitää suunnitella ja suorittaa. Tällainen mies on omaksunut vääristyneen sukupuoliroolin mukaisen ideologian, joka tekee naisista objekteja. Tämä ei koske ainoastaan miehiä, joiden toiminta on donjuanismin määritelmän mukaista. Samanlainen vääristynyt sukupuolirooli liittyy myös moniin lievempiin uskottomuuden muotoihin, joissa yhteisenä tekijänä on seksisuhteiden lyhytkestoisuus (lähinnä yhden yön suhteet) ja emotionaalinen etäisyys. A:n irtosuhtetarinassa naiset, joita hän viettelee, todellakin näyttävät objekteina. Hän ei osoita minkäänlaista empatiaa näitä naisia kohtaan. Hän ei mieli, miltä naisista tuntuu tulla hylätyksi, vaan tuntee syyllisyyttä ainoastaan siitä,

että loukkaa käyttäytymisellään itselleen läheisiä ihmisiä. A:n viettely ei kuitenkaan vaikuta niin suunnitelmalliselta kuin "Don Juanin", vaan aivan terapian alussa irtosuhdetarinaa leimaa enemmänkin käyttäytymisen harkitsemattomuus. Myöhemmin paljastuu, että itse tapahtumahetkellä toiminta saattaa olla hyvinkin tarkkaan harkittua, mutta kuitenkin A ei ilmeisesti suunnittele viettelyitä etukäteen.

Objektisuhdeteorian näkökulma donjuanismiin tuo esiin miehen toiveen löytää ihannainen, joka ei tuota hänelle pettymystä (Kernberg, 1995). Tämä käsitys sopii yhteen sen edellä esittämäni tulkinnan kanssa, että A etsii irtosuhteistaan sitä ihanneäitiä, jota biologinen äiti hänelle edustaa. Objektisuhdeteorian mukaan donjuanismi liittyy narsistisiin häiriöihin. Mielestäni tämän tutkimuksen perusteella ei voi ottaa kantaa siihen, missä määrin A:n käyttäytymiseen liittyy narsistisia piirteitä. Kenties kyseisestä aineistosta voisi tutkia sitäkin, mutta se vaatisi toisenlaisen lähestymistavan.

NPCS ei tässä tutkimuksessa mielestäni tehnyt täysin oikeutta asiakkaan ilmaisulle. Siinä narratiivisen jakson vähimmäispituus on neljä riviä/lausetta. A:lla saattoi olla internaalista prosessityyppiä yhden tai kahden lauseen verran keskellä puhetta, joka muuten oli eksternaalista. En kuitenkaan poikennut NPCS:n mukaisista ohjeista, vaan koodasin tällaiset internaaliset lauseet hallitsevan prosessityypin mukaan. Näin ollen tulosten perusteella syntynyt kuva A:n tunneilmaisun pidättyvyydestä saattaa olla hieman todellista negatiivisempi. Koska se sopii kuitenkin yhteen persoonallisuustestien tulosten kanssa, en pidä tätä mahdollista vääristymää kovin vakavana.

NPCS:n avulla muodostetut analyysiyksiköt sopivat kutakuinkin yhteen tarinallisen kiertokulun teorian kanssa. Sisäinen tarina muotoutui enimmäkseen internaalista tai refleksiivistä prosessityyppiä sisältävistä jaksoista, vaikkakin internaalisia jaksoja oli kaiken kaikkiaan hyvin vähän. Eksternaalista prosessityyppiä sisältävät jaksot kertoivat enemmän draamasta ja situaatiosta, joten niistä sai tietoa sisäisen tarinan vuorovaikutuksesta ulkoisen todellisuuden kanssa. Eksternaaliset ja refleksiiviset narratiiviset jaksot olivat kuitenkin melko usein "liian pitkiä" tarinallisen kiertokulun teorian kannalta. Tarkoitan tällä ensinnäkin sitä, että kokonainen jaksot ei välttämättä tuonut esiin olennaista tietoa, vaan sisäisen tarinan sanoma saattoi kiteytyä yhteen tai muutama lauseeseen narratiivisen jakson sisällä. Toisaalta yhdessä jaksossa saattoi olla viitteitä sisäisen tarinan lisäksi myös draamasta, situaatiosta ja sosiaalisesta

tarinavarannosta. Se ei tietysti ole välttämättä huono asia, sillä tarinallinen kiertokulku on nimenomaan vuorovaikutusta eri osien välillä. Tämä vuorovaikutus tulikin hyvin esiin monessa narratiivisessa jaksossa. Tulosten analysointi olisi tosin saattanut olla helpompaa, jos analyysiyksiköt olisivat olleet tarinallisen kiertokulun teorian käsitteiden mukaisia. Halusin kuitenkin tehdä aineiston koodauksen NPCS-menetelmällä, koska se on suunniteltu nimenomaan psykoterapia-aineistoja varten. Terapiadiskurssi on luonteeltaan hyvin erilaista kuin esimerkiksi haastattelun diskurssi, eikä tarinallisen kiertokulun teoriaa ole aikaisemmin sovellettu psykoterapiatutkimukseen. Pidin turvallisempana luottaa valmiiseen menetelmään kuin lähteä kokeilemaan sellaista, johon ei ollut saatavilla minkäänlaista mallia.

Tutkimuksessani on sellainen puute, että olen tehnyt NPCS-koodauksen yksin. Kahden tutkijan itsenäisten koodausten vertaaminen ja yhdistäminen olisi lisännyt luotettavuutta, mutta se ei käytännön syistä ollut mahdollista. Toinen hyvä keino lisätä tutkimuksen luotettavuutta olisi ollut luetuttaa tulokset joko tutkittavalla asiakkaalla tai asianomaisella psykoterapeutilla tai molemmilla ja pyytää heitä kommentoimaan niitä. Päädyin kuitenkin jo tutkimuksen alkuvaiheessa siihen ratkaisuun, etten ota asiakkaaseen yhteyttä missään vaiheessa. Tätä perustelen sillä, että tutkimuksen alkaessa terapian päättymisestä oli kulunut noin vuosi ja terapeutti oli siirtynyt toiseen työhön. En olisi voinut järjestää asiakkaan tapaamista yhdessä terapeutin kanssa samoissa puitteissa joissa terapia tapahtui, mikä olisi mielestäni ollut paras ratkaisu. Alun perin tarkoitukseni oli antaa tulokset terapeutin luettavaksi ja kommentoitavaksi. Aikataulullisista syistä jouduin jättämään tämänkin tekemättä.

Tämä tutkimus osoitti narratiivisten prosessien koodausmenetelmän toimivuuden kategorioiden muodostamisessa psykoterapia-aineistosta sisällöllistä analyysia varten. Lisäksi se osoitti, että tarinallisen kiertokulun teoriaa voi soveltaa myös psykoterapiatutkimukseen. NPCS:n ja tarinallisen kiertokulun teorian yhteensovittaminen vaatii kuitenkin edelleen kehittelyä.

Tutkimus antoi myös mielenkiintoisen näkökulman parisuhteisiin ja irtosuhteisiin psykoterapian yhteydessä. Tutkimuksen laajentaminen useampiin henkilöihin mahdollistaisi erilaisten tarinoiden vertailun. Olisi myös mielenkiintoista tutkia sekä yksilöterapiassa että pariterapiassa kerrottuja tarinoita. Näin voitaisiin verrata toisiinsa toisaalta eri terapiamuodoissa kerrottuja tarinoita, toisaalta pariterapiassa samasta

parisuhteesta eri osapuolten kertomia tarinoita. Tämä lisäisi ymmärrystä parisuhteiden ongelmista, mikä puolestaan auttaisi käytännön psykoterapiatyötä tekeviä terapeutteja ratkomaan näitä ongelmia yhdessä asiakkaidensa kanssa.

LÄHTEET

- Alvesson, M. & Sköldbberg, K. (2000). *Reflexive methodology. New vistas for qualitative research.* London: Sage.
- Angus, L., Hardtke, K. & Levitt, H. (1992). Luonnos NPCCS-menetelmän suomennokseksi, suomentaja Aarno Laitila. (Alkup: A rating manual for the narrative processes coding system.) York University, Department of Psychology, North York, ON.
- Angus, L. & Hardtke, K. (1994). Narrative processes in psychotherapy. *Canadian Psychology*, 35(2), 190-203.
- Angus, L., Levitt, H. & Hardtke, K. (1999). The narrative processes coding system: Research applications and implications for psychotherapy practice. *Journal of Clinical Psychology*, 55(10), 1255-1270.
- Basch, M.F. (1991). The future of the psychoanalytic method/Die Zukunft der psychoanalytischenn Methode. *Zeitschrift fuer Psychoanalytische Theorie und Praxis. Spec Issue*, 2-5.
- Carr, A. (1998). Michael White's narrative therapy. *Contemporary Family Therapy*, 20(4), 485-503.
- Eskola, J. & Suoranta, J. (1998). *Johdatus laadulliseen tutkimukseen.* Tampere: Vastapaino.
- Hilliard, R.B. (1993). Single-case methodology in psychotherapy process and outcome research. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 61(3), 373-380.
- Hänninen, V. (1996). *Tarinallisuus ja terveystutkimus. Sosiaalilääketieteellinen aikakauslehti*, 33(1996), 109-118.
- Hänninen, V. (1999). *Sisäinen tarina, elämä ja muutos. Akateeminen väitöskirja.* Tampereen yliopisto, sosiologian ja sosiaalipsykologian laitos. Vammalan Kirjapaino Oy.
- Journal of Clinical Psychology* (1999), 55(10). Special section: Narrative in psychotherapy. The emerging metaphor. Edited by Machado, P.P.P. & Goncalves, O.F.

- Kernberg, O.F. (1976). *Object relations theory and clinical psychoanalysis*. Northvale, N.J.: Aronson.
- Kernberg, O.F. (1991). Aggression and love in the relationship of the couple. *Journal of the American Psychoanalytic Association*, 39(1), 45-70.
- Kernberg, O.F. (1995). *Love relations. Normality and pathology*. Yale University Press.
- Kogan, I. (1995). Love and the heritage of the past. *International Journal of Psycho-Analysis*, 76(4), 805-823.
- Laitila, A., Aaltonen, J., Wahlstöm, J. & Angus, L. (2001). Narrative process coding system in marital and family therapy: An intensive case analysis of the formation of a therapeutic system. *Contemporary Family Therapy: An International Journal*, 23(3), 309-322.
- Lefer, J. (1997). Object relations in human sexuality. *International Journal of Mental Health.*, 26(1), 15-22.
- Levant, R.F. (1997). Nonrelational sexuality in men. In Levant, R.F. & Brooks, G.R. (ed.), *Men and sex. New psychological perspectives (9-27)*. New York: Wiley & Sons.
- Lusterman, D.-D. (1997). Repetitive infidelity, womanizing, and Don Juanism. In Levant, R.F. & Brooks, G.R. (ed.), *Men and sex. New psychological perspectives (84-99)*. New York: Wiley & Sons.
- Machado, P.P.P. & Goncalves, O.F. (1999). Introduction: Narrative in psychotherapy: The emerging metaphor. *Journal of Clinical Psychology*, 55(10), 1175-1177.
- McLeod, J. (1994). *Doing counselling research*. London: Sage.
- McLeod, J. (1996). The emerging narrative approach to counselling and psychotherapy. *British Journal of Guidance and Counselling*, 24(2), 173-184.
- McLeod, J. (1997). *Narrative and psychotherapy*. London: Sage.
- Mednick, R.A (1992). "Psychopathological promiscuity" and "refinding" in the quest for sexual love: Recapitulations of incest fantasy and narcissism. *Psychotherapy Patient* 8(1-2), 65-78.
- Parry, A. (1991). A universe of stories. *Family Process*, 30, 37-54.
- Riessman, C.K. (1993). *Narrative analysis*. Newbury Park, CA: Sage.

- Roos, E. (2001). Mitä on rakkaus? Teoksessa Roos, E., Manninen, V. & Välimäki, J. (toim.), Rakkaus, toive, todellisuus. Psykoanalyttisia tutkielmia (129-156). Helsingin yliopistopaino.
- Valkonen, J. (1997). Tarinallisuus kuntoutuksessa. *Psykologia*, 32 (6), 415-426.
- White, M. & Epston, D. (1990). *Narrative means to therapeutic ends*. Norton & co, New York.
- Yin, R.K. (1994). *Case study research*. Thousand Oaks, CA: Sage.

LIITE. Teemat joiden mukaan aihealueet aluksi nimettiin.

Alkoholinkäyttö

Aloitus

Avioero

Biologinen äiti

Eri puolet itsessä

Harrastukset

Hoitoon hakeutumisen taustaa

Irtosuhteet

Jännityksen hakeminen

Kirjeen kirjoitustehtävä

Lapsuus ja nuoruus

Lopetus

Läheiset ihmissuhteet

Muu (aihealueet joille ei löytynyt yhteistä teemaa)

Omat lapset

Omat vanhemmat

Omien toiveiden ja vaatimusten ilmaiseminen

Ongelmakäyttäytyminen

Parisuhde

Pelaaminen ihmisten kanssa

Rattijuopumus

Sisarukset

Sisäinen prosessi

Syrjähdys

Terapeutin ajatukset asiakkaasta

Terapian tavoite ja eteneminen

Tunteiden käsittely

Tutkimustilanne ja tulokset

Työ

Will Hunting

Tummennetulla tekstillä on merkitty ne teemat, joista otettiin jatkoanalyysiin kaikki aihealueet. Muista teemoista jatkoanalyysiin tuli yksittäisiä aihealueita.